

GAZDASÁGI LAPOK

25. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1915. Junius 20.

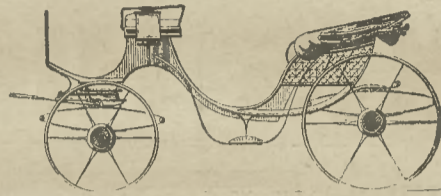
GÖZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását eredeti **Fowler-féle gőzekével**, épügy **mélyrigolozást** szőlőtelepítésekhez elvállal

WOLFF ERNŐ = gőzszántási vállalkozó =
BUDAPEST-KELENFÖLD

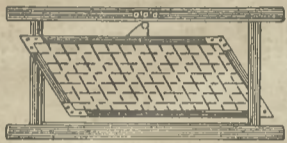
Stumpf Testvérek kocsigyártása.

Budapest, IX., Vágóhid-utca 2. Soroksári-ut sarok. Alapított 1871.

Dus raktár új és használt kocsikból. Használt kocsik becseréltetnek és át-alkítások elfogadtatnak jutányos árak mellett. Ugyiszint mindenféle üzleti és gazdasági kocsik készítése. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Farkas rendszerű
Sodronyüveges istállóablak

eltörhetetlen.

Farkas és Tsa
Budapest Lehel-u. 8

Összes készítményeink beszerezhetők a Magyar Mezőgazdák Szövetségétől is. Kérjen Árlapot!

Farkas rendszerű
**Idomvas-
ablak**

legerősebb legolcsóbb

Uj és egyszer használt lisztes és korpás **ZSÁKOKAT**

legjobban és olcsón szállít:

SCHLESINGER ÉS TÁRSA

zsák- és ponyvakölcsönző intézet

Budapest, VI., Gr. Zichy Jenő-u. 36.

Kéveköttők-, ponyva-, zsiheg-, juta- és lengyártmányok gyári raktára.

Telefon 15-28.

Telefon 15-28.

EREDETI STOCK MOTOREKE

azonnal szállítható
1100 gép üzemben.

6 éves referenciák tartósságra. Számos utánrendelés.

VEZÉRKÉPVISELET:

MUNKÁCSI ÉS BÁNKI

OKLEVELES GÉPÉSZMÉRNÖKÖK MÉRNÖKI IRODÁJA,
BUDAPEST, V. KER. KLOTILD-UTCA 4 SZÁM.
TELEFON: 76-94.
SÜRGÖNYCIM: DIPLINGS.

Wiking-aratógépek,

eredeti svéd gyártmányu

kaszáló-, marokrakó- és kéveköttőgépeket

hozzávaló „MANILLA” zsineggel szállít, míg a készlet tart, elsőrendű minőségben a

Magyar Általános Gépgyár R.T.

Budapest, VI. ker., Váci-ut 141. szám.
Sürgönczim: Magomobil. Telefon 45-15.

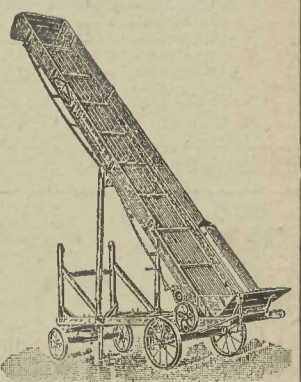
Elsőrendű

ARATÓGÉPEK, fűkaszálógépek, szalmakaszalók, szénagereblyék, erőhajtásu kukoriczamorzsolók,

mint munkaerőt pótló gépek azonnali szállításra ajánlatnak

SZÜCS ÖDÖN mezőgazdasági és ipari gépkereskedelmi vállalata által,

Budapest, VI., Nagymező-utca 66. sz.

GAZDASÁGI LAPOK

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

VEZÉRELV: Hozzunk mezél gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre 20 kor.
Fél évre 10 „
Negyed évre 5 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czímzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel.
Arjegyék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogadtatnak el.

TELEFON: József 40 – 66.

Az e lapokban foglalt ozikkekért minden utannyomási jog fentartva.

KEZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

	Lap
Szemle	269
A Findeisen-féle villámhárító. — Vladár Endre	270
A növénynevelés jelenlegi jelentősége. — Grabner Emil	273
A géppel történő aratás mai kérdései. — Váradi Szabó János	273
Könyvismertetés	274
Kérdések és feleletek	274
Kérdések: Gyümölcsfatányérok, R. S.	
Feleletek: Elültetett fákat mikor kell metszeni. Balogh Bálint	
Kisebb szakközlemények	274
Hírek	274

(Időjárás és gazdasági helyzet. — Miniszteri termés jelentés. — A drágaságról. — Magtárhiány ellen mit tegyünk?)

Részint magunk jártuk be Dunáninnen és Dunántul egypár megyéjét, másrészt híreket kaptunk egyik-másik vidékről s azt mondhatjuk, hogy a reménybeli termés nem mondható átlag közepesnél jobbnak, sőt Sopron, Pozsony, Komárom, Győr egyes részein határozottan gyenge. Hogyha a már 3 hét óta dühöngő aszály tovább is tart, bizony a rozsok megsülnek, de szemük nem lesz, kivált homokos talajon s a buzák is sokat szenvednek a szárazság miatt. A többről az alább következő miniszteri jelentés nyújt kellő felvilágosítást. — Valamire mégis jó az a tulszár az idő, t. i. a peronoszpora sem a szőlőt sem a burgonyát nem bántja s a gyümölcsösben sem tesz kárt. Csakhogy ez a kis haszon elenyésző csekélység ahhoz a kárhoz képest, mit a gabonákban okoz. Hisz néhol a kukoricza még kibujni is alig tudott.

Az éppen nem rózsás gazdasági helyzetben az óriásira felszökött napszám ellen nincs orvosság a hatóságoknál, hisz egyes vidékeken (p. o. Gyöngyös) 8 korona mellett bort s pálinkát is követelnek, tehát mintegy 9 K-ra megy a napibér. Ezt a munkauzsort nem lehet meg-

szüntetni? Nem lehet a napszámokat maximalni, mint a gabonát, gyapjút, gálizot, lisztet stb? Hisz így a kisebb középbirtokos még 39 K-ás buzaár mellett is ráfizet a gazdaságára!

Egypár jobb igásökor 3000—3600 korona, szopós borju 200 K. fél éves jórőben levő malacz ára 360 korona volt a minap egy vásáron. Mindez pedig azért van, mert sok az eszkimó és kevés a foka, kevés már az állatállomány s még mindig késnek azon rendeletek, melyek az állatok törzsállományának fentartására volnának hivatva. Féltünk, nagyon is féltünk, hogy a »hej ráérünk arra még« ösi jelszónak további uralkodása mellett majd ezek a rendeletek úgy elkésnek, mind az eddigiek legnagyobb része. Lám a zöldhiteletről világga kürtölt hangzatos ígéretek is oda lyukadtak ki, hogy ma, midőn már csak 9—10 nap választ el a rozsaratástól, még mindig nincs a kérdés megoldva és a tőkeszegény gazda kénytelen az uzsorásokhoz fordulni, ha pénzre van szüksége. Az új gabonáért — ha requirálva lesz — vajjon mikor fog kapni készpénzt, az most a kérdés?? És ha már annyira közeledünk az aratáshoz, kérdezzük: ki aratja le az e hóvégére már éretté váló gabonát? Mert az itthon maradt gyerekek, asszonyok és öregek egész tömege erre nem elég. A harcsteren levő katonákat nem lehet most szabadságot s ha már a kormány nagyban hirdette, hogy aratatlannak maradni nem enged semmit, akkor itt a legfőbb ideje, hogy sürgősen intézkedjék és pedig ma már távirati uton, mert különben elkésik a renDELETEL és a rozs szemek kipereg! A hol aratóhiány van — mert gépekkel mindenütt aratni nem lehet és nincs is elegendő gép, sőt helyenként még állat sincs mely a gépet vontatná — oda sürgősen rendeljen ki a hatóság kellő munkaerőt. Hogy hol veszi, az utóvégre az ő gondja, ha ígéretet tett, az kötelessége beváltani kellő időben (hogy ne legyen késő bánat!). Talán a foglytáborok aratóképes elemeit, talán a fogházak, fegyházak munkabíró tagjait, a siketnémákat, a városok munkanélküli elemeit vagy a nagyobb »diák«-ságot, a szegény napidijasokat fogják-e kirendelni, azt mi, fájdalom, mindeztideig sem nem tudjuk, sem nem sejtjük, de hogy valaminek most a 12-ik órában okvetlenül történnie kell, az bizonyos.

Ha a jó Isten hazánknak közepes termést adott, hazafiui kötelessége azt be is takarítani és azért is nagyon helyesen írta egyik lapnak egy tanintézeti igazgató a következőket:

»Az aratás közeledtével nekünk, itthonmaradtaknak elengedhetetlen kötelességünk, hogy a mezők terményeit lehetően minden veszedelemtől megóvjuk és betakarítását biztosítsuk. A mostani ellenséges állapotok mellett tüzkártól is kell tartanunk, mely a learatott és kicsépe-

gabonát fölgyújthatja és megsemmisítheti. Hogy ilyesmi el ne következhessek, már előre jó volna az illetékes körök figyelmét föl hívni és olyan irányu intézkedésre felszólítani, hogy községenkint a lakosokból katonai fegyelem alá rendelt mezőőri kirendeltségek szerveztetnének és ezen kirendeltséget a mezei tűz oltására alkalmas eszközökkel (kasza, ásó, kapa stb.) felszerelve látnák el.«

Nagyon megszívlelendő dolgok, ajánljuk őket az összes községi előljáróságok figyelmébe!

Különösen nálunk, hol oly gyakoriak a tüzesetek, nagyon is kell örködnünk. Lám a malomtüzeknek még most sincs vége. Igazán felháborító a malomégek folytonos szaporodása. A békéscsabai Rosenthal-féle gőzmalom majd a Viktória-malom után, most a zombolyai Reform-gőzmalom égett le. Sajnos, az egész malomépület, tizenöt vagon liszt és a gépház is teljesen elpusztult. A kár körülbelül negyedmilió korona. Ugy tudjuk, hogy a békéscsabai malom leégése után a kormány rendeletileg intézkedett, hogy a malmokat szigorubban őrizzék. Ámde úgy látszik, ez a rendelet sem használt, mert, mint a példák mutatják, a malomtűzek száma még mindig szaporodik.

A földmivelésügyi minisztérium termésjelentése, a mely június tíz-éig bezárólag tünteti fel az állapotokat, f. hó 12-én jelent meg. A jelentés a bevezető részben az időjárásról számol be és megállapítja, hogy kielégítő esőzések voltak, a melyek a vetésekre jó hatást gyakoroltak. A bevezető kiemelkedő része így szól: Azokon a részeken, hol a csapadék mennyisége nagyobb volt, a jó terméskilátásokba vetett remények nemcsak megerősödtek, hanem meg is növekedtek. Megnyugvásul szolgál, hogy a javulások éppen azokon az országrészekben jelentékenyek, a melyek a gabonatermelés szempontjából a legfontosabbak. Ezzel szemben tény azonban, hogy az ország északnyugati negyedében és a Királyhágóntul keleti felében, vagyis a hol a szükségesnél kevesebb eső esett, némileg csökkentek a terméskilátások — különösen a tavaszi kalászosokban — és ha a bő csapadék hamarosan meg nem jön, még további csökkenés is várható. De nemcsak a tavaszi kalászosokra volna szükséges ezeken a vidékeken az eső, hanem a kapásnövényekre is, melyek közül a tengeri helyenként még ki sem tudott kelni. A legutóbbi napok szokatlan kánikulai hősege után egyébként a kapások és kerti vetemények már az ország más részeiben is újból esőt kívánnak, bár általában véve igen szépek s jó terméssel bíznak. Kedvezett az időjárás a takarmányféléknek is, melyek az aránylag szárazsággal sújtott vidékek kivételével, jó kaszálást adnak, továbbá

TAKARMÁNYDARA (KORPA) TENGERICsutkából

a LANZ-féle örlőgéppel! Az eddig csak tüzelésre használt tengericsutka mint KITÜNŐ TAKARMÁNY értékesíthető.

Eredeti amerikai **CASE** gőzszántógépek.

Németországi **MAROKRAKÓ-ARATÓGÉPEK**

STOVER amerikai benzínmotorok és lokomobilok.

AJÁNLATTAL SZOLGÁL:

HAHN ARTHUR és **TÁRSAI BUDAPEST**, VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52/g.

Sürgőnyczim: **CASE BUDAPEST.**

a szőlők és gyümölcsök fejlődésének, melyeknek jó terméskilátásai továbbra is megmaradtak. Mindezeket figyelembe véve, az elmúlt két heti időszakot egy a kalászosok különösen az őszi, mint a kapásnövények, kerti vetemények, takarmányfélék, szőlők és gyümölcsösök szempontjából általában kedvezőnek lehet mondani s ha az esőhiányban szenvedő országrészek is rövidesen megkapják a szükséges csapadékot, az esetben az általános gazdasági helyzet az egész országban igen kielégítő volna.

A négy főkalászosról ujabban beérkezett minősítőbecslés adatai szerint a buza felerészben jó, egy negyedrészben jó közepes és egynegyedrészben közepes, a rozs nagyobbára jó és közepes, az árpa és a zab tulnyomóan közepes és részben jó termést ígér.

A buza kalászát már mindenütt kihányta s virágzik. A kalászok főleg azokon a vidékeken, a hol kellő esőzések voltak, elég nagyok. A vetés a főbb buzatermővidékeken többnyire szép sűrű és erőteljes, de helyenként, főleg a kisgazdák tábláiban, — a hol nem fordítottak kellő gondot az aczatólásra — gazos. Az esőhiányban szenvedő vidékeken sok alacsony, ritka és gyenge vetést is lehet látni, mely kedvező időjárás esetén még lényegesen javulhat ugyan, de teljesen kielégítő termést ritkaságánál és elmaradottságánál fogva már nem adhat. Ezek a gyöngye vetések, — melyek leginkább az ország északi és északnyugati vármegyéiben fordulnak elő, — a nagy buzatermő vidékek jó terméskilátásai között olyan kisebb szigeteket képeznek, melyek tulajdonosaik reményeit már aligha váltják valóra, de az országos terméskilátásokat számottevő mértékben még a legkedvezőtlenebb esetben sem befolyásolhatják.

Levélrozsa fellépéséről egyes vármegyékből (így Csongrád, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Fejér, Somogy, Arad vármegyékből) már jelentettek ugyan, de az nagyobbára még csak az alsó leveleken és kis mértékben fordul elő. Általában megállapítható, hogy egy a rozsa fellépése miatt, mint rovarkárok miatt a folyó évben aránytalanul kevesebb a panasz, mint más évben.

A rozs nagyobbára elvirágozott s erőteljes szemfejlődésben van, a délibb fekvésű szikes és homokos földeken már érni kezd. Kalászái nagyobbára szép nagyok és teltek, mert a virágzásra legtöbb helyen igen kedvező időjárás volt. Szalmája az ország legnagyobb részében elég magas, csak azokról a vidékekről hallatszik gyakori panasz, a melyeken május hó folyamán nem kaptak kielégítő mennyiségű esőt. Ily helyeken gyakori a ritka, alacsony és gazos vetés.

A árpa fejlődésére országszerte ismét jó kiadós eső volna szükséges. Az őszi nagyobbára már kiképződött, sőt a délibb vidékeken helyenként szökülni is kezd, a tavaszi most kalászol. A kalászképződésnek az ország nagy részében kedvezett az elmúlt két heti időjárás, a hol azonban nem volt elegendő az eső, némi visszaesés mutatkozik, nehezen fejlődik, kalászái rövidiek s a szára is alacsony. Ez az oka, hogy a minősítőbecslés adatai most valamivel kedvezőtlenebbek, mint a legutóbbi hivatalos jelentésben voltak.

A zab azokon a vidékeken, hol elegendő esőt kapott, szépen fejlődik, szárba hajt, sőt az ország déli részein már zászláját is kezdi tolni, a hol azonban kevés eső járt, fejlődésében visszamaradt, alacsony és néhol sárgulni kezd. Általában még mindig jó esőre volna szüksége, hogy elmaradottságát behozhassa. Helyenként a lema melanopuskárosítja, ezenkívül az aczat is nagyon elszaporodott benne.

A tengerivetések az utóbbi esőzésekre mindenütt igen szépen fejlődtek, különösen a koraiak, kivéve az északi vármegyéikben, hol aránylag kevés csapadék volt. Itt a vetések gyengé-

bek, egyes helyeken ritkák és gazosak, különösen a későiek, úgy hogy néhol pótvetések váltak szükségessé. Első kapálás folyamatban van, a Duna-Tisza közén egyes helyeken már másodszor kapálják. Egér- és rovarkárok eddig nem észlelhetők.

A burgonya fejlődésére a legutóbbi 14 nap időjárása kedvező volt, mindenütt szépen virágzik már. Kapálása folyamatban van, sok helyütt már töltögetése is megkezdődött. Sem rovarkárok, sem elemi károk nem fordultak elő. Általában jó termésre van kilátás.

A gyümölcsfák közül a barack és mandula, a hol a fagy nem érte, jó közepes termést ígér, a cseresznye és meggy országszerte szintén jó közepes termést ígér, a szilva ellenben csak közepesen aluli termést fog adni, a dió és mogyoró kevés hely kivételével jó terméssel biztat, ugyancsak az alma és körte is. Rovarkártételekről panasz eddig nem érkezett.

*

Az ételmiszer és egyéb drágaság egész Magyarországon, mint veszedelmes járvány dühög és nincs, a ki megfékezne, nincs járványorvos. A fővárosban legnagyobb pusztításokat visz véghez ezen betegség, de orvosságát 11 havi téltelenség után csak most kezdik keresni; talán majd a háború után, mikor veszedelme magától is meg fog enyhülni már, meg is találják a gyógyító irt, a csillapító balzsamot. Holmi »sült krumpli hajába« nem elég az üdvösségre, ezt is már szeptember óta kellett volna közreadni, nem májusban. A huszfogyasztás fékezését Wienben és egész Ausztriában előírták, pedig ott olcsóbb a hus, mint nálunk, de azért Magyarországon tovább folyik a huspazarlás mindenütt. — A burgonyás kenyér sütésétől el letünk tiltva, most halomra rothad a burgonya. A sertések elől megették velünk a kukoriczát, azért nincs zsir, azért oly iszonyu drága a sertésus. (E mellett még a családok, melyek a tengeridára leple alatt végbementek nem kis mértékben drágították a sertés hizlalást.) Most fél a közönség, hogy majd a cukor árát is fel fogják a gyárak indokolatlanul emelni s bár az osztrák kormány kijelentette, hogy idejekorán gondoskodni fognak a megokolatlan áremelkedések megakadályozásáról, félünk kell, hogy csak akkor lesz a cukor ára maximálva, mikor már elérte a Himalája vagy Chimborasso magasságát. (Példa többek között a rézgálicz stb.)

Igazán már a magunkféle magánembernek is pirulni kell azon, ha olvassuk a wieni lapokban a hirt, hogy a városnak sikerült Németországból kerek 1000 vagon buzalisztet biztosítani. A szállítás legközelebb megkezdődik. Ennek ellenében a német piacznak megfelelő mennyiségű kukoriczalisztet fognak Bécsből küldeni, a melyet ott takarmánycélra használnak föl.

Persze, most már van Wienben fehérkenyér és zsemlye, hazánkban pedig a kukoriczakenyér évadja járja még mindig és fehér péksütemény csak mint a boldog mult emléke él, közöttünk. Pedig most már, mikor küszöbön van az új liszt idénye, mikor látja mindenki, hogy a készletek el nem fogynak, mikor van már új burgonya is, melylyel a kenyeret nem csak szaporítani, de olcsóbbá és mégis izletesebbé, egészségesebbé lehetne tenni, helyén való volna új liszt- és kenyérrendeleteket kiadni.

Hanem ha jövőben is oly intézkedésekkel óhajtják a hatóságok a közéletet vezetni, mint a mit a nagyváradi iparkamara felpanaszol, akkor ugyan szomorú kilátásaink vannak. Ugyanis: A nagyváradi kereskedelmi és iparkamarától fölrirat érkezett a kereskedelemügyi minisztériumhoz. A fölrirat, a melyet Moskovits József dr. elnök és Sarkadi Lajos dr. titkár irt alá, két hónap óta folyó akció eredménye. Az akció, mely a gabonakereskedelem helyzetét és szerepét a tervezett gabonamonopóliummal

szemben szeretné biztosítani, április 26-ikán vette kezdetét a Biharmegyei Gazdasági Egyesület közgyűlésén, a hol Moskovits József szólalt föl. A fölszólalás arra mutatott rá, hogy ne legyen szabad a requirált gabonát a maximális áron felül adni és kérdezte, hogy a törvényhatóságoknak kiutalt gabonát miért kell a helyszínén átvenni és az elszállítást a városok és falvak külön megbízottainak intézni. Mindezt és a gabona megdrágításáért, gyomond, a gazdákat fogják majd felelőssé tenni, ezért mutat rá, hogy a helyzeten idejében javítsanak.

A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara elnökének állásfoglalására az adott okot, hogy április 10-ikén a requiráló csoport 4432 mázsa gabona (232 mázsa buza, 3000 mázsa árpa, 1200 mázsa rozs) ellenében 157,000 koronáról szóló számlát terjesztett Nagyvárad városa elé. A Biharmegyére megállapított maximális ár alapján a fogyasztás színhelyén átadva is, csak 130,180 korona járt volna a kérdéses gabonáért, azonkívül a rendeletileg megállapított provízió fejében még 2275 korona. (Mázsánként 50, illetve 80 fillér.) Ezzel szemben a provízió, a mit a törvényhatóságnak meg kellett fizetni, a valóságban 26,820 koronára rugott. Vagyis e példa szerint a vidéki törvényhatóságok ily uton történő gabonaellátását, a járulékos költségekről nem is beszélve, mázsánként átlag 6 korona 50 fillér provízió terhelte a maximális ár fölött. Ez a provízió a normális kereskedelem ténykedésénél annyira szokatlan, hogy a nagyváradi kereskedelmi és iparkamarát az említett fölratra bírta rá. A fölriratnak az az óhajta, hogy a helyzet egészségesebbé tételére a gabonakereskedelem jogosult tényezőinek adjanak teret újból. Látható ugyanis, hogy a jogosult elemek nagy részének kirekesztése nemhogy olcsóbbá tette volna a városok élelmezését, hanem megdrágította. — *Egyéb magyarázat felesleges!*

*

Már multkor rámutattunk arra, hogy kevés a gazdák mágtára, raktára a termés befogadására és ajánlottuk a vidéki kereskedők és malmok granárumainak igénybevételét, nehogy megdohosodjék, lám (mint hireink közt olvashatni) az elővigyázó németek, még a gabonaszárítókat is figyelmébe ajánlják a gazdaközönségnek. Igen helyesen, ugyanilyen gondolatoktól vezérelve mint mi, irta a zalamegyei gazd. egyesület elnöke, Bartha László, hogy meg kell az új gabona befogadására nyitni a köz- és élelmezési raktárakat, a malmok és vasutak raktárait, hogy kenyerünk megóvassék az elpusztulástól. Csak azonnali sürgős rendeleteket kell kiadni mindezekre nézve az illető minisztereknek, mert 2 hét múlva már bug a sok cséplőgép és a gabonaszem nem maradhat ponyva alatt, vagy szalmával letakarva a szabad ég alatt, kivált ha a júliusi időjárás olyan lesz mint a mult évi. Rég idejét multa a szemes életnek elraktározás földvermekben, de ha nem lesz más mód, újból ezen, századok előtt divatos eljárást kell igénybevenni. Azután pedig a padlásokat, nélkülözhető lakoszobákat, üres istállókat, színeket, pajtákát, stb. épületeket kell legalább ideiglenesen magtárrá alakítani, hogy kárba ne vesszen lehetőleg egy szem se a kenyérgabonából, elég már az a kár is, a mire Ország Róbert rámutatott érdekes tanulmányában. (Lásd hireink között »Magvesztesség a cséplésnél.«)

A Findeisen-féle villámhárító.

Irtá: *Vladár Endre.*

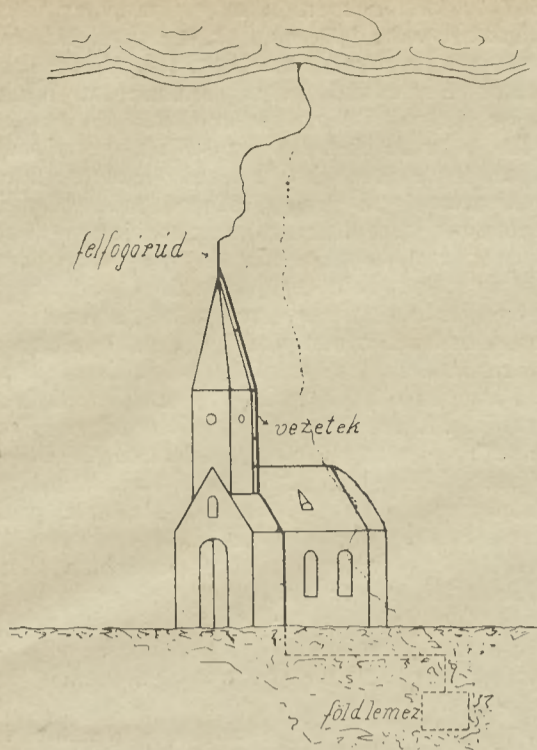
Amint a nyári évszak ideje beáll, a meleg napokkal együtt beköszöntenek azoknak elmaradhatatlan kísérei: az elektromos zivatarok is. Jóllehet a zivatarok gyakorisága ugyszólván évről-évre változik, mégis nincs az országnak

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, a hol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a

„Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX., Közraktár-utca 34. sz.

A „Hangya“ kötelékében az 1914. év végén 1278 fogyasztási szövetkezet működött, a melyek alap- és tartaléktökéje 11 millió koronára rug, évi forgalmuk pedig meghaladja a 60 millió koronát. **Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés s a termelés fejlesztése. Az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.**

A
„HANGYA“

41-ik ábra. Régi felfogórudas villámhárító.

olyan vidéke, ahol időközönként meg ne ismétlődne és a szemlélőben — annak egyéniségéhez mérten — félelmet, vagy gyönyörűséget ne keltenének. A gazdának a nyári elektromos zivatarok rendszeren meghozzák az áldásos esőt, mert e jelenség rendszerint légköri lecsapódásokkal jár, de nem ritkán nagy károkat is okoznak neki, az őket kísérő **villámcsapásokkal**. Nemcsak az élet, hanem a vagyon megóvása is kívánatos teszi tehát, hogy mindenki igyekezzék e veszedelemtől tőle telhetőleg védekezni és fokozott érdeke ez a gazdának, mert a villámcsapások nem annyira nagy városokban, mint inkább a falvakban és különösen a **magános, egyedülálló** mezőgazdasági épületekben pusztítanak, amint erről nemcsak a tudományos megmondolás, hanem a hivatalos statisztikai adatok és a napilapokban évenként olvasható égháborús jelentések is bizonyosságot tesznek.

A gazdasági épületekben (istállóban, pajtában, csürökben, stb.) e fent említett körülményen kívül különösen azért szokott a villámcsapás nagyobb károkat okozni, mert ez épületek anyagának tulnyomó része fa és azonfelül belsejükben is rendszerint nagyobb mennyiségű gyúlékony anyagot (takarmányt) tartalmaznak, úgy hogy az ilyen épületet a lecsapó villámok a legtöbb esetben felgyújtják, még pedig egyszerre

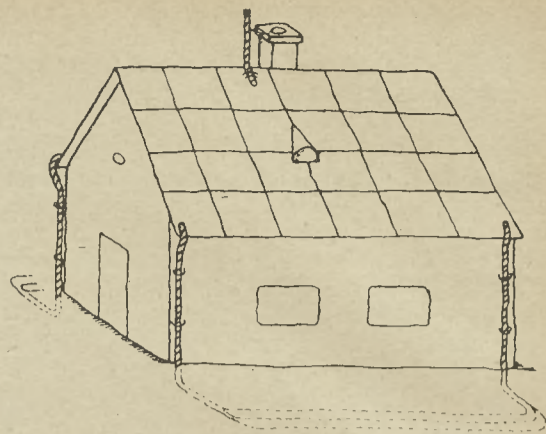
42-ik ábra. Faraday-féle kalitka.

több helyen is és a tűz azután olyan gyorsan terjed, hogy azt eloltani lehetetlen. Statisztikai adatok bizonyítják, hogy a villámcsapások által okozott károknak mintegy 90%-a (!) a gazdasági épületeket sújtja.

Mintegy 160 éve annak, hogy Franklin, a nagy amerikai államférfi a villámhárítót feltalálta és a gyakorlatban először alkalmazta. Bár ilyenformán a villámhárító több mint másfél évszázados multra tekinthet vissza, az általános bizalmat és népszerűséget még a mai napig sem tudta elnyerni. Ennek okát egyrészt abban kell keresnünk, hogy a közönség az elektromos zivatarok természetével s általában az elektromos jelenségekkel nem eléggé ismerős és a villámhárító rendeltetését nem érti meg kellően, sőt azt sokszor teljesen hibásan fogja fel, másrészt, hogy a villámhárítókat igen sokszor hozzá nem értő és a szükséges technikai ismeretekkel csak gyéren rendelkező egyének készítették. A készítőik igen sokáig megelégedtek elavult elméletek alkalmazásával. Sem gyakorlati megfigyeléseket nem tettek, sem statisztikai adatokat nem gyűjtöttek, már pedig ezek nélkül jó és teljesen megbízható villámhárítót készíteni ugyszólván lehetetlen. Nagy akadálya volt végül a villámhárító népszerűségének magas beszerzési árak is, melyet különösen a felfogó rudak végén elhelyezett aranyozott platina-csucsok növeltek, úgyhogy sokan voltak, akik emiatt a villámhárítót fényüzési cikknek tekintették. Sok villámhárító-készítő vállalat van még manapság is, kik prospektusaikban nagy hangon hirdetik, hogy drága platina- és arany-csucs nélkül a villámhárító semmit sem ér, de az illetők ezzel a teljesen téves állítással csak hátráltatják annak elterjedését, mert azt a hitet keltik, hogy a villámhárító jósága drágaságával arányos. Pedig a drága arany-csucsok nagymértékben fokozhatják ugyan a vállalkozó hasznát, de — nyugodtan állíthatjuk — semmivel sem fokozzák a villámhárító megbízhatóságát.

Az utóbbi időben *Findeisen* württembergi építészeti főtanácsos sok évi statisztikai adat, megfigyelések és tapasztalatok alapján egy értekezést adott közre „Ratschläge über den Blitzschutz der Gebäude, mit besonderer Berücksichtigung der landw. Gebäude. Berlin, 1899” címen, melyben egy minden tekintetben észszerű villámhárító-készítési elvet ismertet, szoros kapcsolatba hozván a villámhárítókra tett megfigyeléseket mindazzal, amit a légköri elektromosság természetéről és tulajdonságairól jelenleg tudunk. A *Findeisen*-féle elveket a német elektrotechnikai egyesület már 1901-ben irányadókul elismerte és azokat *Findeisen* egy újabb munkájában („Praktische Anleitung zur Herstellung einfacher Gebäude-Blitzableiter, Berlin 1906.”) részletesebben, népszerű nyelven ismerteti, azzal a céllal, hogy az abban foglaltak alapján bármelyik gazda, akármilyen falusi mesterember közreműködésével és a legegyszerűbb segéd-eszközökkel képes legyen épületeit olcsó és megbízható villámhárítóval ellátni.

Jóllehet a *Findeisen*-féle villámhárító készítői módja ilyenformán már több mint 15 éve nyilvánosságra került és az már hazai folyóiratban is ismertette volt (*Szalay László: A villámhárító. Term. Tud. Közl. 1904. 417. füzet*), mindamellett — tekintettel a közeledő nyári évszakra — talán nem lesz felesleges azt néhány sorban e helyen is leírni, különösen azért, mert úgy látszik, a nagyközönség és a **gazdák** e villámhárítót nálunk még nem ismerik. Erre a feltevésre mindenesetre feljogosít az a tény, hogy a gazdasági épületek tulnyomó része védtelen a villámcsapással szemben s ha látunk is itt-ott egy-egy jobb fajta házon, vagy kastélyon

43. ábra. Bádogtetős épület villámhárítókkal ellátva.

ilyen készüléket, az még mindig a régi, drága és bizonytalan védelmet nyújtó felfogórudas, arany-csucsos villámhárító.

Findeisen villámhárítója szerkesztésénél a következő megfontolásokról és tapasztalatokról indult ki:

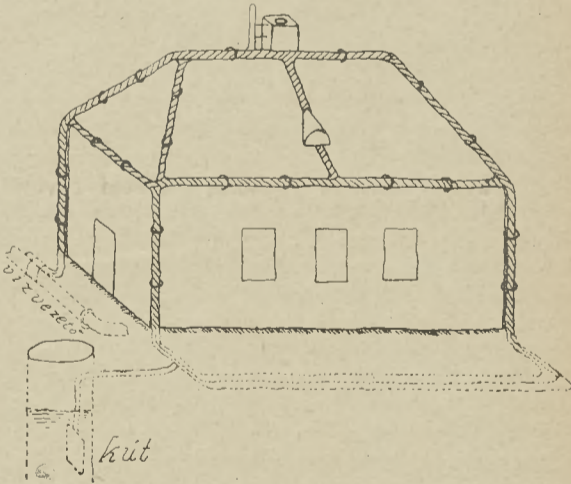
1. A villám — akár felhőből felhőbe, akár felhőből a földre csap — mindig ama két pont között áll elő, melyek között a kisülés pillanatában a legnagyobb áramerősség keletkezik, melyek között tehát az elektromos feszültségkülönbség a legnagyobb, vagy a közbeeső anyag ellenállása a legkisebb.

2. Az elektromos feszültség a felhőkben zivatar közben olyan nagy mértékben és olyan gyorsan növekszik, hogy azzal szemben a villámhárító csucsain kiáramló elektromosság tömege feltétlenül elenyésző és így az a fölülte levő felhő elektromos feszültségét számbavehetően csökkenteni nem lévén képes: a villám keletkezését sem tudja megakadályozni.

3. Ezért a villámhárító egyedüli feladata csak az lehet, hogy amennyiben az épületbe lecsapó villám keletkezésének fent említett feltételei bekövetkeznek, a villámot a földre levezesse és ezért a jó villámhárítónak a *Faraday-féle kalitka* elvén kell épülnie.

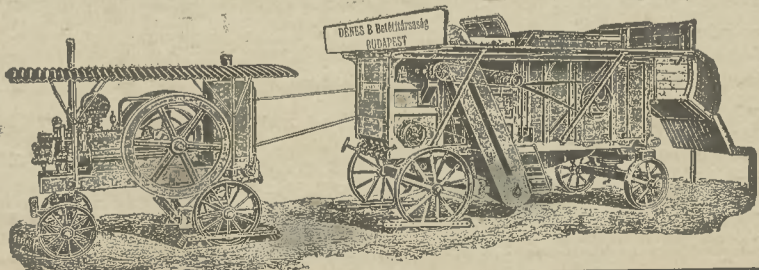
A villámhárító készítésénél követendő irányokat e három pontba egybefoglalván, lássuk már most, hogyan lehet azok alapján épületeinket megbízható és olcsó villámhárítóval felszerelni.

A régi, felfogórudas villámhárítók legfontosabb alkotórészét a vasból készült magas felfogórudak képezték, felső végükön aranyozott csucsos, melyet az épület legmagasabb pontjára helyeztek el (41. ábra). A felfogórudhoz azután egy vas- vagy rézvezetéköt kötötték és azt lehetőleg rövid uton a talajba vezették. A vezeték alsó végéhez rendszeren cinkezett vaslemezt, vagy valami más, nagyobb felületű vastárgyat (ócska vascsöveket

44-ik ábra. *Findeisen* tanai szerint berendezett villámhárító szerkezet.

!! Legolcsóbb üzem !!

Nyersbenzolmotoros cséplőkészletek

bámulatosan egyszerű szerkezet Sok száz referenzia!
legmesszebbmenő garancia!

Aratógépek, kombinált fűkaszálók, lögereblyék, szalmaprések és kazalozók, eredeti K. S. K. függélyes kövü darálómalmok.

Összes gazdasági gépek a legjobb minőségben, legolcsóbb árban!

Motorjainkhoz nyersbenzolt á 55 kor. szállítunk.

DÉNES B. Betétitársaság BUDAPEST, VI. kerület,
Vilmos-császár-ut 61g. sz.

vaskályhákat, stb.) erősítették, avégből, hogy a villámhárító a földdel minél nagyobb felületen kerüljön érintkezésbe. Általában az a nézet volt elterjedve, hogy a villámhárítóval védett terület nagysága a felfogórúd hosszától függ s ezért lehetőleg hosszú és nagyszámú ilyen rudat helyeztek el az épületen. Mindamellett több ízben megtörtént, hogy a villám nem a felfogórúdba csapott, hanem az épület tetejének valamilyen más, nem védett részébe, vagy pedig utközben a villámhárító vezetékéről letérve behatolt a ház belsejébe, egyszóval más utat választott magának, mint amelyet a villámhárító neki kijelölt.

Az 1. pontban elmondottak alapján a villámnak ez a letérése úgy magyarázható meg, hogy az elektromos feszültség maximuma nem a villámhárító csucsán keletkezett, hanem az épület más pontján, vagy hogy a villámnak az épület csucsától a semleges talajig terjedő útjában az épület egyéb részei kevesebb ellenállást nyújtottak, mint a villámhárító, az elektromos áram tehát természetszerűen az utóbbi uton haladt. Ilyen esetekben nem a felfogórúdban, vagy a csucsban volt a hiba, mint ahogy azt azelőtt gondolták, hanem vagy a vezeték vastagságában, kiterjedésében és alakjában, vagy pedig a földlemez nagyságában és elhelyezésében.

Utólagos vizsgálatok beigazolták, hogy a villám nem egyszer azért tért le a villámhárítóvezetékéről, mert az épületben nagyobb fémtömegek voltak felhalmozva, vagy az épületben gáz- és vízvezeték volt s a villámhárító vezetékét nem kapcsolták azokkal össze. Ilyen körülmények között is könnyen beállhat az az eset, hogy ha pl. a villámhárító vezetéke vékony s a földlemez kicsiny és száraz, rossz vezető talajban van elhelyezve, hogy akkor a villám a kisebb ellenállású fémtömegekre, vagy csövezetésekre ugrik át és azokon folytatja útját. Nagy mértékben fokozza a vezeték ellenállását az is, ha a vezeték sokszor és hirtelen, törésszerűen változtatja irányát (önindukciós ellenállás). Igen sokszor láthatjuk — különösen jobbfejű épületeken — hogy a villámhárító vezetékét a tető taréján és még inkább a kiugró diszítésekkel ellátott falak mentén erős törésekkel, zeg-zugos kanyarodásokkal vezeték tova, azért, hogy az feltűnő ne legyen. Ez hibás eljárás, mert az épület szépségét csak keveset emeli, a villámhárító működőképességét azonban teljesen tönkretelheti.

A régi villámhárítóknak mindeme hibáit megszünteti a Faraday-féle kalitka szerint épült villámhárító, melynek princípiumát a 42. ábra tünteti fel.

Faraday francia fizikus — be akarván bizonyítani, hogy az elektromosság a vezetőtestek felületén helyezkedik el — dróthálóból egy jókora nagyságú ketreczet (kalitkát) készítettett, melyet kívülről ónlemezzel burkolt be. Ő maga egy elektromosságjelzőkészülékkel (elektroskoppal) előzetesen helyet foglalt a ketrecz belsejében s azután a kalitkába kívülről magas feszültségű elektromos áramot vezetett be. De bármennyire elektromozták is kívülről a ketrecz falát, annak belsejében a híres tudós az elektromosság legparányibb nyomát sem tudta kimutatni.

Nyilvánvaló tehát, hogy ezek után a legbiztosabb — abszolút biztosságot nyújtó — villámhárító egy olyan drótszövet volna, mely az épületet kívülről teljesen beburkolná és alul a jó vezetőtalajban végződne.

Mint hogy azonban ilyen villámhárítókkal épületeinket, természetszerűen technikai okokból, nem szerelhetjük fel, nem marad más hátra, mint hogy a villámhárítónak olyan szerkezetet és alakot adjunk, mely az elvet lehetőleg megközelíti.

Igy pl. a villámhárító szempontjából legelő-

nyösebb helyzetben vannak a *bádogtetővel* borított épületek, mert ezeknél a bádog, mint nagy felületű jó vezetőanyag, az épület felületének tekintélyes részét borítja, még pedig éppen a villám hatásának legjobban kitett felső részen, mely azonkívül még rendesen gyulékonyanyagból is készül. Hogy az ilyen bádogtetőt villámhárítóvá átalakítsuk, nem kell egyebet tennünk, mint a tető sarkaihoz megfelelő méretű vezetékét (legzélszerűbben czinkezett vaskötelet, vagy rézkötelet erősíteni s azt az épület sarkain a földbe vezetnünk (43. ábra). Annál biztosabb lesz a villámhárító, minél több helyen kötjük össze a tetőt a talajjal. Feltétlenül szükséges a köteleket legalább a sarkokon elhelyeznünk, mert a villámcsapás legtöbbször az épület kiugró, sarkos részeit éri.

Ha a drótköteleket a talajig levezettük, akkor gondoskodnunk kell arról, hogy a vezeték és a talaj között, lehetőleg nagy felületen minél jobb vezetőösszeköttetés létesüljön. Ha a talaj száraz és talajvízre csak nagyobb mélységben akadnánk, akkor legzélszerűbb, ha az épület körül egy 30—40 cm. mély árkot ásunk és a drótköteleket ebben az árokban körülvezetjük, azonban nem egy tömör darabban, hanem szálaira bontva. Az ellentétes irányból jövő és egymással találkozó szálak végeit kb. 0.5 m. hosszúságban szorosan összecsavarjuk. Az árkot azután beföldeljük. 30—40 cm.-nél mélyebb árkot azért nem tanácsos készítenünk, mert a kis mélységben elhelyezett drótok körül a talaj már a zivataros eső *kezdete*n felázhatik, átnedvesedhetik és jó vezetővé válhatik, míg a nagyobb mélységben elhelyezett drót körül ez nem történhet meg. Az árok a ház falától olyan távolságban készítenő, hogy azt az eső érhesse. Nedves, vizenyős talajban legtanácsosabb a drótvezetékét egészen e nedves rétegig vinnünk; ha a közelben nem tulságos mélységben kut van, akkor abban is ajánlatos lesz egy czinkezett vashádoglemezt elhelyeznünk, melyet alkalmas módon a földvezetékekkel össze kell kötnünk. A villámhárító vezetékét azonkívül össze kell kötnünk az épületben esetleg levő csövezetésekkkel (pl. vízvezeték), valamint az épület belsejében esetleg elhelyezett nagyobb fémtömegekkel is, nemcsak azért, hogy a villámhárító megbízhatóságát fokozzuk, hanem azért is, hogy a lecsapó villám a vezetékéről le ne térhessen. Sajnos, a gáz- és vízvezeteki vállalatok sok helyen még mindig nem engedik meg, hogy a villámhárító vezetéke a gáz- és vízvezetésekkkel összekapcsolassék, pedig ez a tiltakozás igazán semmi komolyabb érveléssel nem indokolható meg. Ha a közvetlen összekapcsolásban akadályozva volnánk, akkor igyekeznünk a villámhárító vezetékét a csőhálózathoz minél közelebb elhelyezni. Ügyelnünk kell arra is, hogy a vezetődrótok minél kevesebb hajtással, törés nélkül haladjanak, mindenütt a lehető legrövidebb uton.

Ha a villámhárítóval felszerelendő épületnek sem a tetőzetén, sem pedig az oldalfalain nincs előzetesen elkészített fémvezeték, akkor magunknak kell utólagosan ilyen létesítenünk, olyformán, hogy a tető valamennyi taréján és az oromvonalak mentén megfelelő vas- vagy rézkötelet fektetünk végig s azt az épületnek lehetőleg minden egyes sarkán függőleges irányban a talajba vezetjük, a hol az előbb ismertett módon szálaira bontva elhelyezzük (44. ábra). Ha az épület tetejének közbeeső részein sem sajnáljuk a kötélt elhelyezését, annál jobb lesz a villámhárító, mert annál inkább meg fogja közelíteni a Faraday-féle kalitka elvét.

Az épület taréján semmiféle felfogórúdat, sem aranyescsot nem kell elhelyeznünk. Ha azonban a házon kémény is van, akkor annyit megtehetünk, hogy a taréjon végig futó drót-

kötelet a kémény mentén felhajlítjuk, vagy pedig ahhoz egy vasrudat erősítünk, mely kb. 30—50 cm.-re a kémény fölé emelkedik. Legbiztosabb, ha a kémény fedőkövét bádoglemezzel burkoljuk, melyet a taréjkötéllal összekötünk.

Ha a vezetéseket összekötjük egymással, akkor legtanácsosabb a drótkötelet szálaira bontva, az egyes szálakat szorosan összefonni, azután az egészet forrasztólámpával és gyantával (nem sával) összeónozni. Hogy a vezetékben esetleg itt-ott keletkező szikrák a nád, vagy zsindefedelet meg ne gyújthassák, a vezetékét ne fektessük közvetlenül rá az ilyen gyulékony tetőre, hanem támasszuk fa-, vagy vasdarabokkal alá, hogy az a tetőtől 20—30 cm. távolságban húzódjék. A vezetéseket porcellánszigetelőkre helyezni — mint a hogy azt régebben tették — teljesen felesleges, mert jó villámhárítónál a villám ugyanis mindig a hasonlithatatlannal jobb vezetőfémben fog haladni és nem megy át falakba. Ha pedig valami okból a villám a vezetékéről letér, akkor azt a porcellánszigetelő meggátolni nem tudják; mert ez utóbbiaknak védő hatása a villám ellen legfeljebb annyi lehet, mint a mennyi védelmet nyújthat a pókháló az ágyugolyóval szemben.

A vezeték méreteit, illetőleg keresztmetszetét Findeisen javaslatai nyomán a német elektrotechnikai egyesület pontosan előírja, még pedig a következőképpen: A felfogó és a vele közvetlenül kapcsolatos vezeték keresztmetszete vasnál legalább 100 mm^2 , réznél 50 mm^2 legyen, innen lefelé haladva, az elágazások után következő vezeték keresztmetszetének vasnál legalább 50 mm^2 -nek, réznél 25 mm^2 -nek kell lennie. Ha az összeköttetések nem forrasztás, vagy hegesztés, hanem egyszerű szorítás által történnek, akkor az érintkezőfelületek legalább 10 cm^2 nagyságúak legyenek.

Előfordul, hogy az épület taréját, valamint az ereszt bádoglemezek borítják; ilyen esetekben e helyeken nem szükséges külön vezeték fektetnünk, feltéve, hogy a bádoglemezek keresztmetszete a fent közölt adatoknak megfelel.

A villámhárítóval valamennyi esővízcsatornát és lefolyócsövet össze kell kötnünk. Ha az épületen semmi más vezeték nincs, csak ereszcsonatornák és a földbe futó lefolyócsövek, már ezek is képesek némi védelmet nyújtani és a semminél feltétlenül többet érnek.

Az itt elmondottak alapján bárki kiszámíthatja adott esetekben a villámhárító költségeit.

Egy 20 m. hosszú, 10 m. széles és 4 m. magas, oromfalas földszintes háznak Findeisen-féle villámhárítóval történő felszereléséhez körülbelül 160—170 m. hosszú, 50 mm^2 keresztmetszetű sodronykötél szükséges, melynek sulya 60—75 kg. Ha a czinkezett vaskötél kilogrammonkénti háborúelőtti árát kerek számmal 0.70 koronájával számítjuk, akkor az egész villámhárítóberendezés anyaga nem kerül többre 45—50 koronánál.

A villámhárítónak műszerrel történő gyakori és költséges ellenőrzése nem szükséges; elegendő, ha időközönként megvizsgáljuk, nem szakadt-e valahol el a vezeték, vagy nem lazultak-e meg az összeillesztések. Mindaddig, míg a vezetékben szabad szemmel is felfedezhető szakadás, vagy lazulás nincs, a villámhárító elomlásától nem kell tartanunk.

Ha meggondoljuk, hogy a villámcsapások milyen nagy károkat okozhatnak emberéletben és vagyonban egyaránt, akkor valóban örömmel kell fogadnunk Findeisen szellemes gondolatát, mely az embert a természet rombolóelemeivel folytatott küzdelmében egy új, olcsó és megbízható védőeszközzel ruházta fel.

AMERIKAI MOTORTRAKTOR,
20 HP., I. H. C. gyártmány, **BENZIN-, BENZOLÜZEMŰ,**
alig használt, kitűnő gépész-
szel átvizsgált állapotban, **ekével és extirpátorral eladó.**
BARSI LEIDENFROST KÁROLY, PUSZTA-CSÉVI GAZDASÁGA.

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK“
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Előfizetési ár a „Gazdasági Lapok“ nélkül:

Egész évre 10 kor.
Fél „ 5 „

TELEFON: József 40—66.

Az a lapokban foglalt minden cikkért az utánnyomás joga fentartva.

TARTALOM.

	Lap
A borjazás időpontjának befolyása a tejhozamra. — Hirschfeld József	99
Adatok az erdélyrészi népies igásállattenyésztésről. — Dr. Cséser Lajos	99
Kérdések és feleletek	100
Kérdések: Ráccsal elzárt méhfészek. L. F.	
Feleletek: Vajszerződés. — r — n.	
Kisebb szakközlemények	100
Hírek	101

JÁRVÁNYOK

fellépte esetén forduljon a

LABORATORIUM

VÉDŐOLTÓANYAGOK TERMELÉSÉRE
RÉSZVÉNYTÁRS. IGAZGATÓSÁGÁHOZ

BUDAPEST, IX., LÖNYAY-UTCZA 18/B.

Sürgőnyczim: Vaccin Budapest,

Interurban { reggel 7-től este 6-ig: József 20—14.
telefon: { este és éjjel: József 22—58.

Az intézet anyagai egész Európában elterjedtek s megbízhatóságuk, állandó bakteriológiai karakterük és hatékonyságuk közismeretes. Felvilágosítások, szaktanácsok és laboratóriumi vizsgálatok díjmentesek.

A borjazás időpontjának befolyása a tejhozamra.

Irta: Hirschfeld József.

Igen nagy azon tényezők száma, melyek a tehenek tejhozamára több-kevesebb befolyást gyakorolnak. A legfontosabbak egyike ezek közül a borjazás időpontja, melynek jelentőségét, fontosságát éppen azon körülmény befolyásolja, hogy a gazda tehenei borjazásának különböző időre leendő beosztásával — természetesen csak bizonyos határok között — a tejhozamra befolyást tud gyakorolni s ezáltal annak előnyös hatását a maga javára ki tudja használni.

Hogy a borjazás időpontjának tényleg befolyása lehet, sőt van is a tejhozamra, beláthatjuk azon körülményből, ha meggondoljuk, hogy az év különböző szakjaiban, azaz különböző takarmányozási időszakokban leborjazott tehenek a tejelés különböző időszakain mennek keresztül. Az év nyári időszakában ugyanis, mikor a tehenek zöldtakarmányt fogyasztanak vagy legelőre járnak, köztudomásulag mindig magasabb tejelési átlagot tudunk velük elérni; még akkor is, ha ugyanazon mennyiségű takarmányt adagolunk, mint télen a száraz takarmányozás ideje alatt szoktunk. A nyári zöldtakarmányozásnak ezen kedvező hatása pedig az etetés természetességével, ilyenkor meglevő kellő mozgás előnyeivel, szabad, jó levegővel stb. magyarázható meg s legnagyobb mértékben mindig tavasszal, a zöldtakarmányozás megkezdésével,

vagy a legelőreahajtás idejében mutatkozik; ekkor a legészrevehetőbb. Nem közömbös tehát a tehenek tejelése szempontjából, hogy mikor érik el a zöldtakarmányozás vagy legeltetés időszakát; nem közömbös, hogy mennyi ideig tejeljen ezen több tejet termelő zöldtakarmányozás és legeltetés ideje alatt s mennyi ideig száraztakarmányozás mellett.

A tapasztalatból is tudjuk, hogy a tehenek a téli hónapokban történő borjazásoknál mindig több tejet adnak, mint nyári borjaztatás mellett. Ennek magyarázatát abban találjuk, hogy a tél folyamán leborjazott tehenek a száraztakarmányozás és istállózás időszakában friss fejősök, amikor is tejelválasztásuk erőteljes. Mikor pedig apasztani kezdenének, éppen elérik a zöldtakarmányozás vagy a legeltetés idejét s ennek hatása alatt a tejelválasztás aztán a helyett, hogy csökkenne, még erősebb, fokozottabb emelkedést ér el. A nyár folyamán leborjazott tehenek pedig fentiekkel szemben friss fejős korukban kapnak zöldtakarmányt vagy járnak legelőre, száraztakarmányozás alá pedig éppen akkor kerülnek a téli hónapok beálltával, mikor apasztani kezdenek, a mikor is semmi sincs, mivel a tejelválasztást nagyobb mértékben fokozni lehetne.

A fentebb ismertetett szempontból legjobb és legkedvezőbb borjaztatási időül általánosságban a január—február hónapokat tudjuk ajánlani. Természetes dolog, hogy errenezve az egyes vidékek időjárásai, sőt más egyéb viszonyai is befolyással vannak. Nagy szerepet játszik mindenekelőtt a legeltetés, illetve a zöldtakarmányozás megkezdésének ideje, sőt a tartama is.

Ha a téli borjaztatásnál azonban a termelt tej mennyiségét fokozzuk, a tej zsirtartalma ezzel szemben természetszerűleg csökkeni fogs minél nagyobb mértékben tudtuk a tejmennyiséget emelni, rendszeren ugyanolyan mértékben súlyed a tej zsirtartalma is egy bizonyos határon belül. A zsirtartalom ezen csökkenésre 0.2—0.4%-ot is elérhet. Így tehát a tehenek évi zsirhozamára, illetőleg vajtermelésére is lényeges befolyással van az, hogy tejhozamoknak nagyobb részét a téli száraz-, vagy a nyári zöldtakarmányozás idején adják.

Mindezeknek figyelembevételével a gazda tehenei borjazásának czélszerű beosztásával, tekintetbevéve mindenekelőtt a tej előállítás, sőt az eladási árat is, — módjában áll tehenészetét jövedelmezőbbé tenni, a tej mennyi- és minőségének bizonyos határokon belüli megtartoztatása által.

Adatok az erdélyrészi népies igásállattenyésztésről.

Irta: dr. Cséser Lajos.

II.

2. A népies bivalytenyésztés. Talán egy évtizede mulott, hogy egy kolozsvári állatkiállítás incidenséből szinte hajbakaptak az akkori bivalyszakértők, hogy hiba-e a farkbojtban a gyakran feltűnő fehér pamat vagy közömbös? A szaksajtóban már odafejlődött a kérdés szintén mind hangosabb szócátak s tintaözönök közepette, hogy egyáltalán van-e létjogosultsága a bivalytenyésztésnek, vagy mennyire redukálható az? A legvérmesebb antibivalyosok a

helyszínén akarván eldönteni a kérdést: az éjjeli gyorsvonattal érkezvén be a kolozsvári állomásra reggelre, oh, mily jól esett a forró, illatos bivalytejes kávé! s a nyomban megkezdett »kémszemle« után egy mezősegi televényes agyagu viczinális uton még talán ma is ott ülne az »autó«, ha Gligorék tarka farkbojtu bivalyfogata ki nem huzza a technika remekét a degetből.

Am komolyan kellvén megkezdenni méltatását, még kalapot is kell emelni ezen négy lábú erögép előtt — dicső 1914-et irván, a kárpáti szorosok tetőin, hasig erő hóban, bizony ez az ázsiai indigena vontatta fel a 15 cm.-es muszkairtó gépeket. Ez a majdnem mérhetlen erő, csendes, nyugodt erő kifejtés az, a mi Erdély kemény agyagu, sokszor köves lejtőin, feneketlen saru lankáin, majd mindenütt nagyon, sőt sok időkre indokoltá teszik nemcsak a bivalytartást, de a tenyésztést is.

Lehet, hogy az ő nyugodt (de biztos) lassúsága nyomta reá bélyegét az erdélyi mezőgazdaság lassu fejlődésére, viszont nem lehetetlen, hogy a nehéz természeti viszonyok következménye a lassu fejlődés. És soká lesz még, a mig a »Bigfur és tsai« (szántógépek) a viczinális hidon csak póttámaszték nyomán »mer«-nek átmenni — a bivaly ösztöne kerüli a letörő hid okozta közigazgatási kellemetlenségeket — biztosan nekivág terüs szekérrel is a gázlónak, abban még meg is fürdik, megpihen — »az Úr nem siet« — ázsiai eredetű lévén, ez a jelszava. Igaz, lassan fejlődik, némely zord időjárásban kényes, de különben kis igényű: a téli »kosztnak« az alja az övé, a vendégistállóban az izék a jutaléka, a legelőnek nem az elejét kapja, de azért jól fejlődik, csodálatos izommunkát termel s tápláló zsiros tejet. Igaz, a városi fogyasztásból kezd kiszorulni a bivalytej, de vagy mert a nyápicz városi gyomrok sinylik meg a 6—7—8%-os zsirtartalmu tejet, vagy a háziasszonyok még nyápiczabb pénztárczája nem bírja meg a bivalytej árát! Nem baj, legalább megmarad falun, ezen erősödik meg a falusi gyerek, azaz mégis szükség van bivalytejre a tejkereskedők érdemes társaságában; mivel tenné sűrűbbé a lefejtő üzemek tejtét, ha nem bivalytejjel, hát mivel töltené fel a kofa a lefelezett tehéntejet, hogy a piaczi tejbiztos követelte 2.9% zsirtarifáját mégis megüsse.

A bivaly Erdélyszerte el van terjedve, a nagyon zordon vagy magas vidékeket kivéve; fehér válfaja is előfordul, de kiválasztva nem tenyészítik. Legjelesebb termő vidéke Fogaras, meg a kolozsmegyei Kalotaszeg, Bánffyhunrad központtal. A táblázatban igaz, csak jelesebb bivalyos községeket emeltem ki, kevés kivétellel majd minden erdélyi községben találunk bivalyt és ha összevetjük más állatfajok számadataival, kitűnik, hogy sokszor uralkodó a helyzete. Így van ez a kolozsmegyei kicsi Ketesd magyar községben, a hol azonban, hej! meredek oldalakra kell felszállítani a trágyát s lehordani az »életet«! Milyen fontos itt a 100 drb-ból álló létszám, de már óriássá dagad a szomszéd Bánffyhunrad 760 drb-jával, igaz, hogy a kevés egyéb haszonállat mellett neki kell a 2934 kat. holdas szántóhatárt megművelni, de a jelentékeny fütermőterületek s más tenyésztési viszonyok mellett szinte belterjes itt a bivalytenyésztés, lehet, hogy

A legjobb rendszerű és gyártmányu

Jepsen-féle tejgazdasági cikkeket, tejpasztöröket, vajkészítőgépeket, tejhűtőket, Batic-separatorokat, hűtőgépeket, Max-fejőgépeket szállit, nagy üzemeket, modern gazdasági építkezéseket tervez és berendez!

Legkiválóbb vezérképviseltek és saját villanyerőre berendezett gépműhely

ESSŐ ÉS TÁRSAI okleveles mérnökök.

ESSŐ és dr. PATTANTYUS gépészmérnökök, MARSCHALKÓ műépítész,

mezőgazdasági és elektromos berendezési vállalata, BUDAPEST, VIII., József-körut 14.

a Királyhágó országútján Bánffyhunyad volt mindig az első nagyobb város hely, tulsúlyba került a bivaly. A fogarasmegyei *Porumbákon* megint természetes a nagy bivalylétszám (nagy a legelő), de alább a táblázat 3-ik csoportjában is még a belterjes szász Prázsmár, Szászhermány, Szásztyukos községben is nagy a létszáma, pedig egyéb haszonmarhával is fel vannak szerelve: úgy látszik, még itt is *gazdasági szükség* a bivalytartás.

Lássunk azonban néhány példát gazdasági szempontból is. A Kolozsvárhoz nagyon közel eső Bogártelkén szintén dominál a bivalylétszám (250 drb), pedig nagyobb város közelében, a vasut vonal mentén fekvő és elég szántóföldi s fűtermőterületbeli arányokkal bírva, valamelyes belterjesebb (tejtermelő) gazdasági rendszer beállítására látszik alkalmasnak: ám de a határnak 80%-a agyagos talaju dombvidék, a tőszomszédságban levő kőszénbánya és két gipszgyár fuvarát ilyen terepen csak a bivaly bírja, a fölős tejet ezen ipartelepek munkásai mindig megveszik jó áron, a feleszám állatot pedig a közeli bánffyhunyadi állomáson jól lehet értékesíteni; ilyen körülmények között ezen község jól boldogul a bivalytenyésztéssel — és a mód meglátszik a falun! 110 gazda tart bivalyt, a nagyobb gazdák 5—6 darabot is tartanak. Évente 30—40 drb-ot adnak el, páronként 700—1000 korona áron. Télen szénán, lóherén, tengeridarán és korpán tartják. Hát meg lehet kérni az 1000 koronát! Bánffyhunyadon 360 kiscgazda tart bivalyt, de némely részét már máshol vásárolják. A vásárokon helybeli bivaly 300—400 drb kerül piacra évente, vidéki 2000—3000 drb. Egy átlagos bivalytehén naponta öt liter tejet ad, ezt jórészt a ház népe fogyasztja, de a fölöslegért még kapnak a piacon évente 150—200 koronát. Porumbákon 190 kiscgazda tart bivalyt, mind otthon nevelik, évente 400 drb kerül piacra s átlagára (1913-ban) páronként 800 K volt. Teje itt már fő táplálkozási cikk. Egy-egy tehén 600 liter tejet ad évenként. Ugrán a trágyatermelés miatt is tartják. Azon kérdésekre, hogy mivel lenne célszerűbb pótolni a bivalyt — falusi statisztikusaim mind azt felelték, hogy *pótolhatatlan* — leginkább az igaerőért, jó piaci áráért, bőséges tejtermeléséért és csak egy szász jegyző jelentette, hogy szimmentáli marhával lehetne pótolni: — valószínűleg megkergette a »fekete bestia« a mikor »foglalni akarta vala«.

Kérdés. Ráccsal elzárt méhfészek.

Egyik itteni méhésztől kibéreltem egy kas méhet a folyó évre 10 koronáért, oly feltétellel, hogy azt ősszel vissza tartozom adni, addig azonban mindenféle haszna az enyém. A kas alsó nyílása. Egy rajt adott s akkor én keretes ládikára állítottam, úgy okoskodván, hogy így némi mézhez s kiépített tartalékléphez fogok jutni. Mivel a kason igen kicsiny volt a kijáró s a méhek rettenetesen szenvedtek a hőségtől, a gyámol alsó és meglehetősen öblös kijáróját

hagytam nyitva, a kasét meg betapasztottam. Igen ám, de így meg lefejlődött volna a méhcsalád s így a kas tulajdonosa tanácsa szerint Haneman rácsot tettem a kas és a gyámol közé. Ő ugyanis határozottan állítja, hogy az anya már megtermékenyült. Én ezt nem tudom megállapítani, csak annyit mondhatok, hogy a kasban az anyák még most is feleselgetnek. Félek, hogy helytelen dolgot cselekedtem s ezért kérem szíves jó tanácsukat, míg nem késő. L. F.

Felelet. Vajszerződés című kérdésre.

Nagyon nehéz válaszolni e kérdésre, ha nem ismerjük a szerződés szövegerintézetét. Két szakavatott ügyvéddel is beszéltem e tárgyban s válaszuk ilyenforma volt: Hogy megnyerik-e a pórt, vagy a kereskedő fogja-e megnyerni, az attól függ, miként van a szerződés fogalmazva, nincs-e benne valami olyan pont, mely a tagokat az összes termelt tej, vagy annak bizonyos %-át kötelezi a szövetkezetbe küldeni? Nincs-e megtiltva nagy részét otthon tartani a tejnek, mint most teszik? Szóval a szerződés dönt. De a bíró felfogásától is sok függ, mert ha a háboru okozta abnormalis viszonyokat vis majornak tekinti, akkor az igazság mérlegének serpenyőjét a szövetkezet felé billenti feltétlenül. Valjon a szövetkezetet lehet-e ideiglenesen beszüntetni, s háboru után újból működtetni, az oly kérdés, mely azon törvényszéktől függ, szerény nézetem szerint, melyhez a szövetkezet tartozik, ha ez megengedi az ideiglenes beszüntetést, akkor megtehetik. Tessék ez iránt a megye székhelyén tudakozódní. Ugy tudom, megyei tejszövetkezetek szövetsége is van önöknél, ha ott az egész kérdést előadja, azt hiszem (persze a szerződést is bemutatva) sokkal szakszerűbb és határozottabb választ fog kapni, mint tőlem, ki a vajszerződést és egyéb körülményeket nem ismeri. —r—n.

Az amerikai lovakról. Ugy tartjuk, hogy a világon a lovat legjobban a magyar ember szereti. Pedig ez nincs egészen úgy, mert ha a lovak paradicsomáról lehet beszélni, úgy az Amerika az, hol a lovak legjobb bánásmódban részesülnek. A sok dolog közül, mik Amerikában részint egészen el vannak tiltva, másrészt teljesen ismeretlenek s melyek ellen a mi állatvédőink már évek óta küzdenek, felemlítjük, hogy például a lovak farkát lenyírni a legszigorubb tilos. Az ostor az amerikai kocsis kezében csak disz, mert az olyan kocsist, aki a lovat megüti, rögtönösen a bíró elé viszik, aki érzékenyen megbünteti. Amint Schopenhauer mondja: Semmi sem jellemzi jobban az embereket bárgyúságát, mint hogy a lovat ostonnal verik. Az ostonon a csomót nem ismerik. A szemellenzőket Amerikában már rég megszüntették, de annál divatosabb lett a lovak szalmakalapja, melyet nem csak a városokban használnak, hanem falun is, hol a legutolsó néger is megfosztja magát ócska kalapjától és a lova fejére teszi, magának pedig egy másikat valahonnan koldul. A városi lovak szalmakalapjai már egészen megszokottak s legujabban vászonból készült kalapok jönnek divatba, melyek egészen csinosan illenek a lovak fejére.

Az angol telivértenyésztés tökéértéke. Az angol Sportsman az angol telivértenyésztés tökéértéke tekintetében a következő kis tájékoztató statisztikai összeállítást közli: Megszámoltatott Angliában: 7000 darab versenylő — 4 millió 500.000 font, — 5500 darab anyakancza — 2,500.000 font, — 1000 darab fedezőmén — 1 millió 200.000 font, — 6000 darab éves csikó — 1,200.000 font, — évi fedezési díjak 500.000 font — évenként kiosztásra kerülő versenydíjak 500.000 font sterling értékben, úgy hogy az angol telivértenyésztés összesen kerek 10,000.000 font sterling, tehát mintegy 250 millió korona tökéértéket reprezentál. Ez a hatalmas töke azonban most az angol kormány újabb rendelkezése értelmében — a versenyeket tudnillik újabban betiltották — teljesen parlagon, gyümölcsözetlenül hever. Mikor a Sportsman, az angol sportélet e vezető és tekintélyes organuma ezt megállapítja, egyidejűleg fájdalmasan panaszkodik fel a kormány tiltó rendelkezését, amely sehogy sem illik azokhoz a fényes eredményekhez és sikerekhez, amiket a német telivértenyésztés a most lezajló hoppegarteni versenyeken produkál és azt a jogos félelmét fejezi ki, hogy a német telivértenyésztés megelőzi az angolt és elhomályosítja az angol telivértenyésztés hírét és dicsőségét, ami pedig sokkal nagyobb nemzeti csapás lenne egy veszített háborúnál is.

A sertések mételykórsága A figyelmes husvizsgáló az utolsó 3—4 évben észrevehette, hogy a mételykórság a sertésekben sokkal gyakoribb, mint azelőtt volt. A ki nagyobb vágóhidon működik, némelykor abba a kellemetlen helyzetbe jut, hogy egymásután 20—30 darab máját kell elkoboznia mételykór miatt.

Kellemetlen főképp az, hogy a sertésmájából alig lehet valamit is megmenteni, mivelhogy a métely okozta kóros elváltozás egészen a máj rekeszi felületéig terjed, holott szarvasmarhában jobban a máj zsigeri felülete rongálódik; a máj rekeszi felülete ennél fogva mintegy 3—4 cm-es vastagságban az elkobozástól az esetek nagy többségében megmenthető.

Mindenesetre komoly dolog, hogy a mételykórság a sertések között ilyen nagyfokban elterjedt, mert a mételyek nem csupán a máját teszi hasznavehetetlenné, hanem nem egy esetben a mételykórságnál fogva a sertések igen lesoványodnak. Lehet, hogy kezdetben a nedves, esős esztendőket kedveztek a mételyek elszaporodásának, ma már természetesen a fertőzött állatok terjesztik a mételykórságot. T apasztalat szerint a mételykórság fiatal és öreg sertésben egyaránt gyakori. Gyakran egész fogas-sor süldőnek kell a máját mételykórság miatt elkoboznunk.

A májon legtöbbször csak az epeerek kóros elváltozása tűnik fel, a kemény, fehér színű kötegek jól láthatók s tapintáskor könnyen kiérezhetők, máskor a máj burkán kötőszöveti sarjadások láthatók, sok esetben a máj egész terjedelmében igen tömött; némelykor megnagyobbodott, ilyenkor szívós tapintatu, máskor megkisebb térfogatúvá válik s ugyszólván deszkakeményiségű.

Bár a métely a sertésnek olyan nagyfoku megbetegedését, mint a juhok, csak elvéve okozza, mégis az, mint azt az utóbbi években láttuk, a sertésre is igen kártékony hatásu élősködő, a sertéseket tehát a mocsaras legelők-től épügy távol kell tartani, mint a juhokat.

Kétfajta mételyt ismerünk, a nagyobb fajtát, mely levélalaku, 2—3 cm. hosszú és a kisebb

Saját földjén kockázat nélkül

győződhet meg arról, hogy a

CATERPILLAR motoreke

jelentékenyen olcsóbban és gazdaságosabban dolgozik, mint bármely más géperejű szántókészlet, mert komoly vételszándéku nagyobb gazdaságoknak hosszabb idejű próbaszántásra szállítjuk.

A hazai viszonyoknak megfelelőleg tökéletesített 1914. évi Caterpillar a legválogatottabb, kopásnak ellentálló speciális anyagokból, rendkívül szolid kivitelben épül s így a tartósság és üzembiztoság szempontjából is megfelel a legmesszebbmenő kívánalmaknak s karbantartása elenyészően csekély költséget igényel.

HOLT CATERPILLAR COMPANY

VEZÉRKÉPVISELETE:

BUDAPEST, V., HOLD-UTCZA 5.

A növénynevelés jelenlegi jelentősége.

Irta: Grabner Emil.

(A szerző szives engedelmével közöljük ezen közérdekű cikket.)

II.

A kalászos gabonafélék, tengeri és burgonya mellett rendkívül nagy hordereje volna a *takarmánynövények* nemesítésének. Ez olyan feladat, a mely csak jelentékeny anyagi erők befektetésével oldható meg, de *megoldása esetén megbecsülhetetlen hordereje volna, mert a magyar állattenyésztés nagyarányu továbbfejlődésére, a legbiztosabb alapokat szolgáltatathatná.*

Ismeretes, hogy állattenyésztésünknek a takarmánytermelés az alapja. Számos helyen kiterjeszteni az állattenyésztés arányait, ha a takarmánytermő területek nagyobb terméseket szolgáltatnának és nagyon sok helyen, a hol most számbavehető állattenyésztés nincs, mert a szántóföldjük nem alkalmas belterjes takarmánytermelésre (homok és sekélyrétegű talajok) felkarolni a haszonállattartást, ha ezeken a talajokon jól termő takarmánynövények állának rendelkezésre.

Mily nagy értékű fejlődés lehetőségét tárja tehát eléink a hazai viszonyok között jól termő takarmánynövények létesítése. Egyrésztől népünk élelmezése — akár hizlalás, akár tejgazdaságot veszünk figyelembe — másrésztől a gazdaság és az ország ezen a révén fokozódó jövedelme, de egyúttal a belterjes állattenyésztés rendkívüli közvetlen haszna a *gazdaság trágyaerejének fokozódásában, a mi ismét a szántóföldi növények nagyobb termésében jut kifejezésre.*

Számtalan olyan gazdaságunk van, mely rendelkezik a haszonállattartás berendezésére szükséges anyagi erővel, de jó takarmánytermő terület hiányában nem teheti azt, de ha segítségére jövünk olyan takarmánynövények létesítésével, a melyek ilyen talajokon is — megfelelő trágyázást feltételezve — jó takarmánytermést szolgáltatnak, a haszonállattartás és állattenyésztés kiterjesztése biztosítva van.

Ez az ut már nemcsak a növénynevelés, vagy az állattenyésztés ügye, hanem nagyon jelentékeny terjedelmű gyengén termő területeink jobb hasznosítása és azért mert ugy a homok-, mint a sekélytalajú gazdaságok igen nagy kiterjedésben vannak az országban, nemzeti termelésünk kifejlésztése érdekében ez a kérdés nem kicsinyelhető.

Vegyük ehhez figyelembe azt, hogy mennyit ér egy jó takarmánytermőfölddel bíró gazdaságnak az, ha 20 q széna helyett 30 q, vagy ennél is több, 30—40 q luczernaszéna helyett 10—15 q-val többet arat kat. holdanként, akkor beláthatjuk a takarmánynövények nemesítésének jelentőségét, mert bár megfelelő trágyázással lényegesen fokozhatjuk jó talajon a takarmánytermést, ha termőképesebb fajtaink vannak, ennek hatása is fokozottabb mértékben juthat érvényre.

Ezek alapján a takarmánynövények nemesítését csaknem olyan fontosnak tartom, mint a kalászos gabonafélékét és pedig egyrésztől abban az irányban, hogy gyenge takarmánytermő területeink számára jó takarmányt termő növényeket, másrésztől a jó takarmánytermő területek részére az eddiginél termőképesebb új fajtaikat létesítsünk.

Ebben az irányban ezideig megtörtént az első lépés, a mennyiben az orsz. m. kir. növénynevelésintézet létesítésének első évétől kezdve munkába vette a lóhere és luczerna nemesítését és a mint az öt évre terjedő tapasztalatok mutatják, van egy olyan luczernafajtánk, a mely sekély talajokon és homokon is két kaszással jó takarmánytermést fog szolgáltatni, de a szélesebb körű forgalombahozatala csak 2—3 év múlva következhetik be, a többi irányban az anyagi erők elégtelensége miatt nem volt beható munkásság kifejtendő.

A takarmánynövények sokfélesége és a bennük rejlő formák rendkívüli nagy száma ezeknek a növényeknek eredményes nemesítését nemcsak körülményessé, hanem a kezelendő mennyiség nagy tömege folytán lényegesen költségessé teszi. Ezért azzal egyes gazda nem foglalkozhatik és mint állami feladat, ez szintén csak úgy oldható meg, ha jelentékeny anyagi eszközök állanak erre a célra külön rendelkezésre. Nem kellene erre a célra százezer koronák, de körülbelül annyi, mint a mennyi ez-

időszert fordítottatik az állami költségvetésben a növénynevelés fejlesztésére.

Ez az összeg az elrendő cél szempontjából csekélység, a pénzügyi budget szempontjából sok, ezért a takarmánynövények nemesítésének megoldását a jövő kérdései közé kell sorolnunk, de a miként a m. kir. földművelésügyi miniszter ur ő nagyméltósága felismerve annak nagy horderejét, már eddig is biztosította a célnak megfelelő intézkedésekkel a magyar növénynevelés alapfejlődését, igaz bizalommal remélhetjük azt, hogy a továbbfejlődés útja ebben az irányban szintén nincsen kizárva.

Ezekben körvonalaztam a magyar növénynevelés feladatait, melyek megoldásával az már a háboru folyama alatt is, de még inkább azután, áldásos hatást fejthet ki az ország termelőképességének fokozásában, mint annak egyik legfőbb rugója, főképpen az által, hogy az eddigieknél többet termő növényfajtákat szolgáltatja az ország mezőgazdaságának, de ezt a feladatot csak úgy lehet rövid időn belül megoldani, ha az eddigi munkánkat az összes eszközök birtokában a legteljesebb mértékig fokozzuk és pedig:

1. ha az orsz. m. kir. növénynevelésintézet valamennyi növénycsoport nemesítésére megfelelő anyagi eszközök birtokába jutna, hogy feladatának végrehajtásán, szakmájának minden ágazatában teljes erővel dolgozhassék,

2. ha a gyakorlati gazdák részére hasznos hajtó növények nemesítését a megfelelően belterjes viszonyokkal rendelkező gazdák közül többen karolnák fel, mint ezidőszert, mert ezzel alkalmazkodhatunk legjobban az új fajta létesítése terén az ország különböző vidékeinek egymástól eltérő éghajlati viszonyaihoz,

3. ha új fajta kipróbálása megfelelően szervezettel, mert ez biztosítja az egyes helyeken létesített fajta általános értékének kifogástalan megállapítását, minek alapján azok elterjesztése foganatosítható. Ezzel kapcsolatosan a vetőmagtermesztés ügyének kifejlésztése nagyon kívánatos, mert ezzel lehet a nemesített fajta tartósabb termésfokozó hatását biztosítani a köztermelés körében.

Részletekbe a most fenforgó viszonyok folytán nem bocsájtkozhatom, de az bizonyos, — és ezt határozottan mondhatom — hogy az ország termelőképességének fokozása terén a *háboru után bekövetkező időben nem állunk vigasztalanul*, mert arra megbecsülhetetlenül nagy horderejű segítőeszközünk van a *növénynevelésben* és az, hogy ezt a fenti célra teljes mértékben kiaknázzuk, csak azon mulik, hogy miképpen szervezzük azt a továbbiakban és különösen azon, hogy milyen anyagi eszközeink fognak annak teljes kifejlésztésére rendelkezésünkre állani, vagyis milyen arányokban dolgozhatunk, mert bár az eddigi munkánk is nagyon lényeges pozitív eredményeket szolgáltatott, ezideig még nem vehettük munkába az összes fontosabb gazdasági növények nemesítését és azokat, a melyeket munkába vettünk, nem mind kezelhettük olyan arányokban, a milyen a biztos siker érdekében kívánatos. Ezen kell még változtatnunk.

A mit előadásom bevezetésében a termésfokozás mértékére vonatkozólag mondtam, az mind megvalósítható és pedig úgy, hogy az arra fordítandó költségek az eredményhez képest valóban nem nagyok; ezzel kapcsolatosan célutadatos és szervezett munkával dolgozva, az eredmény feltétlenül bekövetkeznék, most tehát az erre szolgáló eszközök megszerzésére kell törekednünk, hogy az ország termelőképességének vázolt mértékű fokozását biztosíthassuk. *Ebből fakadhat az ország jólétének, vagyonsodásának és további megerősödésének igazi aranyforrása, adja Isten nemzetünk érdekében, hogy a kitűzött céljainkat megvalósíthassuk.*

A géppel történő aratás mai kérdései.

Irta: Váradai Szabó János,
nyug. urad. főtiszt.

II.

A marokrakó két vonóállatot igényel, természetesen a rudhordótaliga használata mellett, a melyet szintén az amerikaiaktól tanultunk meg alkalmazni minden olyan eszköznél, a mely a rudjánál fogva a vontató állatot nagyon megterhelte s ezáltal ezek erejét feleslegesen pazarolja. (Arató-, kaszálógépek, porhanyítók, hengerek.) Éppen ebben a körülményben leli

magyarozatát az a látszat, mintha a marokrakó több vonóerőt igényelne, mint a (fűkasza) kaszáló gép. Ezt Sporzon Pál megejtett vizsgálatai megdöntik, a mit különben számos gazda és az én szerény tapasztalataim is megerősítenek, hogy t. i. az egyenlő vágószélességű marokrakó semmivel sem igényel több vonóerőt munkájában, mint a kaszáló gép, vagyis két vonóállat ezek munkájához teljesen elegendő, s mely ha ló, azt a gépkezelőkocsis önmaga könnyen el is hajthatja. Azonban tekintve a kévekötlőknél már említett körülményeket, dőlő gabonában mégis czélszerű lesz ezidén a marokrakóknál is, lóhajtógereket alkalmazni, mert ezáltal ugy a munka mennyiségét, mint minőségét csak fokozuk.

Mint említém is, a kévekötlőgépeknek teljes mértékben érvényesülése, az ígás erőn és a gabona állapotán kívül a kévekötlő-, a manillazsinog megfelelő készletétől függ. Mivel pedig ez most a kívánt mennyiségben nem igen fog rendelkezésre állani: valószínűen elő fog fordulni az az eset, hogy ez a gép is kénytelen lesz, kötetlenül hagyni a gabonát, éppen ennél az oknál fogva az kézzel végzendő bekötésre és megfelelő kévekötlőre szorul. Az előrelátó gazda már számított ez eshetőségre és ugy a kévekötlők által, mint a kézzel aratandó gabonája felkötésére gondoskodott valamelyes kévekötlőköteletől, mert hiszen a régi módszer, a mely szerint magából a levágott vagy felnyűtt gabonából készítettük a kéveköteleket, nemcsak hogy idejétmulta, de a számítani tudó gazda előtt drága multságnak is bizonyulván, erre a célra más megoldást keresett és talált is és ha drága volt ez a közelmúltban, ugy bizonyára kétszeresen az ez ma. Erre a célra szolgálnak az ugynevezett kézi kévekötelek, a melyek juta, kender, len és egyéb megfelelő fonalnövények hulladékaiból gyártva, készen kaphatók, többszöri használatra alkalmasak és a munka gyorsan és jól megy velük, csak az a hátrányuk, hogy beszerzésük jelentékenynek látszó kiadást okoz, bár tagadhatatlan, hogy előnyösen kifizeti magát. Erre a célra jól bevált a sűrűn vetett kender is, a mely idejében vetve, aratásra éppen elegendő hosszúságot és vastagságot ér el; a munka vele olyan haladós, mint a régifajta nyűtt kéveköttel.

A ki azonban erre nem gondolt, valamint az olcsó téli gyereknapszámot is elmulasztotta a megfelelő, szalmából font kötelek készítésre felhasználni, az »most« kénytelen ilyenekről gondoskodni. A kézzel történő szalmakötélcsavarrás nagyon piszmogó és naplopó munka és csakis olyankori esős időben készíthető, a mikor már csakugyan semmi érdemesebbet nem tud a gazda a meglévő és fizetett munkásaival dolgoztatni. Ezért a szalmakötélfonógépek használata mindinkább terjedni kezd. De a praktikus gazda ezeket is leginkább télen tartja a szükséghez képest üzemben, a mikor az ahhoz szükséges néhány munkás is olcsóbb, de meg a mikor vele a munkát szakmában is szives készséggel elvállalják. A Gazdasági Lapok ez évi 23. számában az erre a célra szolgáló egyszerű és házilag előállítható szalmakötélfonógépet mutattam be, de a kinek ennek az összeállítására sincsen alkalm, annak erre a célra az ugynevezett »kallantyt« ajánlom, a melyet minden barkácsoló ember el tud készíteni s képét a vázlat mutatja, a mely szerint az a) rud egyik végén keresztül ütött szeg n) arra szolgál, hogy a kötéllé csavarandó szalmát, ennek mögött a h) hüvely felé körülveve, ugy ennek, mint a h) hüvelynek a lecsuszását megátolja. Az a) rudnak a másik vége, a b) fa furatába van el nem fordulható módon beerősítve, míg a b) másik végének furatába az f) fogó-, vagy hajtófa nyer elhelyezést.

A kallantyt forgató gyerek balkezevel a hüvelyt markolja körül, jobb kezével pedig az f) forgatót fogja meg, miközben a másik gyerek, aki a feldolgozandó szalmacsomó mellett ül a fán, néhány szál szalmát vesz az említett módon körül. Ekkor a forgató gyerek az eszközt forgatja és ezenközben hátrafelé lépeget, míg a másik szokás szerint ereszt a kötelel.

Arassunk azonban akármilyen géppel is, attól az adott körülmények között a maximális teljesítményt csak a helyesen megállapított prémiumrendszer mellett remélhetjük, illetve várhatjuk. Ennek megállapításánál mindenesetre különbséget kell tenni a gabonának álló, vagy dőlő volta, valamint a marokrakó és kévekötlőgép, nem különben a között, hogy a gépek lóval, vagy ökörrrel, váltva, vagy váltatlanul járnak-e. Így

például a békésmegyei csorvási uradalomban, vezetésem idején a következő jutalmazási rendszer volt a géppel eszközölt aratásnál érvényben:

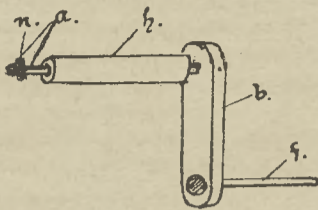
Munkában volt tizenkét kévekörtőgép, fele, váltott ökör-, fele pedig váltott lófogatokkal járva, amikor minden fogathoz a gépet kezelő kocsis, illetve béres és ezenkívül az ökörfogatokhoz még egy ökörvezető gyerek is adatott. Egy munkanapnak tizenöt órai munkaidő számíthatván: álló gabonából napi 8800 öl, dőlő gabonából pedig 6600 öl learatott terület után nem járt jutalom, míg az ezen felüli első 2200 öleért, 1100 ölenként egy, ezen felül pedig, minden további 1100 öl után két korona jutalom volt említett munkásoknak illetékes. Ha pedig a gépeknél a kezelés hiánya, vagy gondatlanság következtében az egész idény alatt semmi el nem tört: munkások gépenként még külön husz korona jutalomban is részesültek; ellenben a hibájuk folytán elpusztult részek értékét ők tartoztak megtéríteni. Amint az említettekől kitetszik: a minimumon felüli területnél nem voltunk tekintettel a gabona álló, vagy dőlő állapotára, hanem „egyre-másra” ment a dolog, mert ez a rendszert nagyon nehézkessé és körülményessé tette volna; valamint arra sem néztünk, hogy a gépek hányadrésze járt ökörral, vagy lóval, mivel: az előzőleg a gyors mozgáshoz szoktatott és jól begyakorolt magyar ökreink, természetesen jól is táplálva, a különben szabályos táblákon és sík terepen egész nap versenyt haladtak a lovakkal, úgyhogy a lovak naponta csak pár fordulattal előzték meg az ökröket. Ellenben azt megfelelően méltányoltuk, ha a területnek tulnyomó, vagy tekintélyesebb része ledőlve volt, az éjjeli munkát azonban külön nem jutalmaztuk. Ugyanis az Alföldön akárhányszor előfordul, hogy aratás idején: a harmat későn, néha csak éjfél után száll le, nem ritkán pedig majdnem teljesen hiányzik is az; és minél inkább mutatkozik ez a jelenség, annál inkább sürgős az aratás is, mert ez ott a gabona hirtelen éresét idézi elő. Mi ezeket a harmat nélküli estéket és éjjeleket a gépekkel jól kihasználtuk még: a sötétségben a gépekre akasztott lámpák világánál is és pedig nagyon jó eredménnyel, valamint embereim jó hangulata mellett, egészen a harmat leszállásáig; amikor aztán a nyugalom a harmat felszikkadásáig tartott. Különben is a magyar ember természete szerint: az aratás fogalma ő előtte mindig kevés alvást jelent, mert akármilyen lustavérű is máskor és más tekintetben, de aratáskor, ha a szükség is úgy kívánja: könnyen beéri napi 3—4 órai alvással, hiszen a legrosszabb esetben is legfeljebb 14 munkanapról lehet itt, erről szó, mivel az időjárás, többnyire ugyanis beleszól a kártyánkba: és e miatt tart tovább az aratás, amikor pedig ugyanis kijut az alvásból. A jutalom meg különösen ébren és eszénél tartja az embert és nagyban fokozza azt az energiát is, amit erkölcsi erőnek nevezünk.

Ez a jutalmazási rendszer nálam azt eredményezte, hogy több év átlagában 9,5, azaz kilenc és fél nap alatt arattam le; amikor egy munkanapra (à 15 óra) 10,5, azaz tíz és fél katasztrális hold learatása esett: és embereim a rendes fizetésükön felül fejenként 40—50 K jutalomban részesültek, amit a gyors és pontos munkáért én nagyon szívesen fizettem ki, ők pedig az érdekközösség folytán folyton igyekeztek azt kiérdemelni.

A kévekörtők munkateljesítményére szintén ezek az adatok tájékoztatnak, amelyek szerint hét év alatt csak egyszer arattunk 12,5 napon át, amikor egy gépre és egy napra 8 kat. hold esett, míg a napi és gépenkénti maximum 12,7 kat. hold volt.

Reméljük, hogy élelmes gépkereskedelmünk ellát minket a szükséges aratógépekkel és a vonóerő is, csak összekerül azokhoz; azonban mind e mellett is, nagyon helyénvalónak tartom itt utánzás végett felemlíteni azt a rendszerré fejlődött szokást, amit mi Békésben követünk. Nevezetesen: a csorvási uradalom majdnem kizáróan géppel aratott és mivel szuperfoszfátot rendszeresen alkalmazott, gabonái korábban beértek, úgy hogy ő az aratást már jóformán befejezte akkorrára, a mikor a sárréti uradalomban kezdetét vette, vagy a legjobb esetben annak, ha a derekán voltak. A gépek az aratást Csorváson elvégezvén, vagy akárhányszor annak csak vége felé járván: azokat egészben, vagy részben, amaz uradalomnak adtuk által, olykor mindenestől (ember és lóval egyetemben), természetesen használati díj fizetése ellenében; és

ezzel az üzlettel mind a két fél nagyon jól járt. Ezt a rendszert most nagyon is időszerűnek vélném általánosítani és pedig elsősorban községenként és azután egyes vidékekre kiterjedőleg is. De hát ehhez: a németek szervezőképessége volna szükséges és nagy kérdőjelek lebegnek előttem, a ma már nem is eszme, de példa, megvalósítását illetőleg!...

45-ik ábra. Kallantyu.

A magyar paraszt. Békességes idők alatt jóformán csak mi, a gazdaosztály ismertük a magyar parasztot. És valljuk be őszintén, mi sem ismertük elég jól, mert bizony ahány vidék és országrész, annyiféle annak a földmivésze is. Vannak bizonyos népies vonások, jellemző tulajdonságok, melyek mindenütt azonosak; de a vidékek viszonyai viszont más és más sajátosságokat hoznak felszínre, olyan vonások és részletek elé kerül az ember, a távolabb vidékről való, hogy szinte szemének és fülének is alig hisz. Háboru kellett ahhoz, világháboru, hogy a magyar paraszt, Magyarországról keltsen érdeklődést. Keltett a mostani. Egész kavardást csinált a magyar paraszt; az irodalom terén is mozgás támad a hatalmas lába nyomán. És élet serken. Ime, a könyv a tanulság erre, mely előttünk fekszik, a legújabb magyar könyv. Már ennél magyarabb nem is képzelhető. »Magyar paraszt« a címe. Magyar a lelke, minden porczikája, magyar a jóízűsége és — Magyar az írója. Magyar Kázmér. A könyv apróságoknak a foglalatja, 12 kis rajz, és vázlat a tartalma, mind a magyar földmivésznép világából.

Érdekességét emeli a tartalmán felül még az is, hogy egy szinte új vidéket tár az olvasó elé. Tártyai, alakjai Nagykőrösről való, 10 karczolatját az onnani homokról hozza, egyet Csongrád megyéből, egyet pedig az ellenséges területről — Kecskemét határából. Rádadás is van benne Magyar István, az egyszerű székelvaton gyönyörű, magasztos bucsuzó levele. Magyar földmivészekkel ismertem meg, nagykőrösi alakokkal. Munkás, élelmes, nagy erők letéteményese az a derék fajmagyar nép, melyre egy esztergomi uriember mondotta jellemzően, hogyha a nagykőrösi emberek porálva lehetne meghinteni az országot: hazánk lenne egy-két emberöltő alatt Európa leggazdagabb és leghatalmasabb országa.

Herczeg Ferencz egy háborus előadása adta meg az őszönt a könyv megírására, piacra hozására (ugyan okosan tette) az az óhajta, hogy a háboru véres és dicsőséges apropós-jából föl kellene fedezni a magyar katonán át a »magyar parasztot«. Ezt mondja az előszó. És a könyv derék alakjai ugyancsak alkalmasak a magyar földmivésznép megismerésére. Bennünket, magyar gazdákat, igaz örömmel tölt el a könyv megjelenése és megjelenésének némely körülménye.

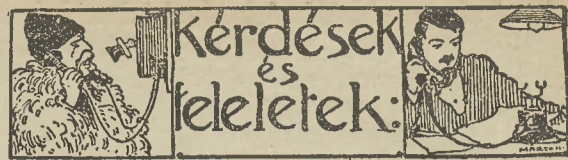
Gazdasági irodalmunk gyarapodásának is örvendünk: de örvendünk annak is, hogy azt a magyarságot van alkalmunk közelebbi és élesebb világításban megismerni, a mely a Duna-Tisza köz öriás önvédelmi harcát vívta Mohácstól kezdve, vívta a tanyák szigetén a nemzet fenmaradásáért és a magyar kultúra ápolása mellett, iskoláiban, egyházi életében és a mely az újabb időben, a gazdasági termelés, a forgalom, az értékesítés terén ejt bámulatba.

Örömmel fokozza, hogy a könyvet, a mely a szó szoros értelmében nem gazdasági szakkönyv ugyan, de tartalmával, irányával és irályával a gazdaérdekekhez simul gondosan; nem más, mint egy fiatal, életerős, nagy jövő előtt álló gazdatársadalmi tagozat a Nagykőrösi Gazdasági Egyesület adta ki.)*

Kiadta pedig teljes önzetlenséggel; jóvedelme a Mollinári-özvegyeket és árvákat illeti. A Mollináryakat, a kik Bosznia óta dédelgetett kedvencei, jól ismert vitézei ennek az országnak, s nemcsak a bakákat, de a sorozó járás területén lévő minden fegyvernembeli hősokeket is ez alá a nevezett alá foglalják.

A könyv ára 50 fillér. Megrendelhető a kiadó »cseégnél« a Nagykőrösi Gazdasági Egyesületnél. Örömmüknek kell záradékkal kifejezést adni a felett, hogy im a magyar erénynek újabb jele: a gazdai életerőnek örvedetes megnyilatkozása, hogy a hadviselés öriás terhei és izgalmai között a hadviselés céljaira a magyar gazdatársadalom hevülete az irodalom barázdáin is végez munkát, teljesít feladatot, mutat példát és foglalja közre aratással — a hadi árvák és özvegyek szent céljaira.

*) 1914. február 1-én alakult ez az egyesület, 258 tagja volt az alakuláskor. — az idén, február 1-én, már 559 volt a taglétszám, ma már — a mint tudjuk — a 600-at meghaladta.

Kérdés. Gyümölcsfatányérok.

Van-e a gyümölcsfák alatt készíteni szokott tányérok gyakorlati jelentősége? R. S.

Felelet. Elültetett fákat mikor kell metszeni című kérdésre.

Az elültetett fákat nyomban meg kell metszeni. Az említett német ujság azon tanácsa, hogy a csonthéjas gyümölcsfákat azonnal, a többi megeredés után kell metszeni, csak részben helyes, t. i. a csonthéjas gyümölcsű fákra nézve. Az elültetett fáknál ugyanis az a hiba, hogy a gyökérzet nem képes a fát kellőleg táplálni. Nem fér össze a józan ésszel, hogy egy késői metszéssel még ebből az amugy is kevés tápanyagból még el is vonjunk. Megjegyzem azonban, hogy a dió- és gesztenyefákat egyáltalában nem kell metszeni. Balogh Bálint.

Veteményes kertek a föld alatt. Egy német örmester írta meg egy berlini ujságnak következő tapasztalatait: Csapatunkkal délről Lille felé vonulva, a földből kiemelkedő rudak vonták magukra figyelmünket. Csakhamar kivettük, hogy létrák azok, a melyek a föld mélyébe visznek. Földérintő lovaglásunk alkalmával ismét egy ilyen lejárati közlebe jutottunk. Megfigyeltük, hogy kisebb-nagyobb gyermekek kossárral járnak-kelnek és láttuk, hogy onnan alulról zöldséget hordanak a föld színére. Nyomban elhatároztuk, hogy egy ilyen földalatti veteményes kertet megtekintünk. A leszállás nem volt veszedelmes, mert a létra fönt kötéllal volt megerősítve, egyébként azonban ide-oda fityegett a palackforma aknában. A térség alig volt kivilágítva. A magunkkal vitt gyertya jó szolgálatot tett. Hogy a kivezető utat megtaláljuk, papírszalaggal jelöltük meg a már megtett utat. Egy korábbi mészakőbányában jártunk. Zseblámpánk fényében láttuk, hogy a térség borzalmasan szép boltozatu kupolává szélesedik. A jobbra és balra húzódó keskeny utakat a körül lévő helységek lakói pompásan gondozott veteményágyakká varázsolták. Az üvegház temperaturája mellett a legfinomabb champignonok tenyésztek itt alatt. Más ágyakban más vetemény pompázik. A földnek alatt és fönt végtelenül leleményes kihasználása folyik itt. Ameddig csak papírszalagunk ért, mentünk egyre heljebb és pompásabb pompásabb gombát szedtünk össze, a mely idefönt kitünő toldaléka volt hadilevésünknek.

A m. kir. minisztériumnak 2010/1915. M. E. számu rendelete a repceért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.

1. §. A repceért (repce-magért) követelhető legmagasabb ár a magyar szent korona országainak egész területére nézve métermázsánként tiszta sulyra káposztarepce tekintetében 46 koronában, vadrepce tekintetében 44 koronában, vadrepce tekintetében 22 koronában állapították meg. Ezt a legmagasabb árat, a mely megában foglalja a rakodóállomáshoz történő szállítási költségét is, zsák nélkül, az átvétel helyén és készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

2. §. A repceére megállapított legmagasabb ár 1915. évi június hó 15. napján lép hatályba. Ezen a napon tul repcezt a magyar szent korona országainak egész területén a jelen rendelet hatályának ideje alatt a megállapított legmagasabb árnál drágábban árusítani tilos. A ki a tilalmat megszegi, kihágást követ el és az 1912. LXIII. t. cz. 15.

§-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914. évi L. t.-cz. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és határozatkoronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

3. §. Repczenek vámkülföldről történő beszerzése a jelen rendelet nem vonatkozik.

4. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Budapest, 1915. évi június hó 14. napján.

A rekvirálással megbízott helybeli cégek névjegyzéke a következő: Adler, Hadl és társa, Baruch Jeremiás, Baumfeld és Weidinger, Beer Jakab, Beer Salamon és társa, ifj. Braun Ignác, Deutsch és Löbl, Deutsch Vilmos, Fleischl Samu, Fővárosi bank- és váltóüzlet r.-t., Freund Antal és Fülöp, Freund Lajos, Galitzenstein és Auer, Goldmann és Engel, Guttmann és Wahl, Guttmann Sándor, Hammereschlag Viktor, Jónás Bertalan és társa, Kálnoky és Simon, Krishaber és Schlesinger, Langsfelder Armin, Löwy Adolf, Magyar általános hitelbank, Magyar bank és kereskedelmi r.-t., Magyar leszámítoló- és pénzváltóbank, Magyar mezőgazdák szövetsége, Möller Dénes és társa, Nemzeti pénzváltó r.-t., Pesti magyar kereskedelmibank, Pick Dániel, Pick Ignác, Schreiber D. és fiai, Strasser és König, Ügynökök szövetsége, Wellisch Testvérek, Werkner Árfin, Winkler József. Hát a vidékiek? Lesznek-e, s ha igen, kik lesznek?

A gazdák és a gabonaértékesítés. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének hétfői végrehajtóbizottsági ülésén Darányi Ignác kérdést intézett Ottlik Iván államtitkárhoz, hogy a kormány minő állást foglal el a gabona maximális árával szemben; továbbá, hogy lesz-e gabonamonopólium és igaz-e a hír, mely szerint gabonafogyasztási adót tervez a kormány. Ottlik Iván államtitkár kijelentette, hogy sem a gabonamonopólium, sem a gabonafogyasztási adó tervével komolyan nem foglalkoznak. Azonban a fogyasztás ellátását a kormány akarja kezében tartani, még pedig maximális ár megállapításával. A gyületről a következő tudósítást közöljük:

A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének végrehajtó-bizottsági ülésén Bujanovics Sándor megnyitó beszéde után Darányi Ignác szólalt fel. Két kérdést óhajtott intézni Ottlik Iván államtitkárhoz, a földművelésügyi miniszter jelenlevő képviselőjéhez, a melyekre az adandó válaszbizonyára tisztázza a kétséges helyzeteket. Kérde első sorban, hogy a kormány minő állást foglal el a maximális árakkal szemben. Az új termés két hét alatt itt van, ebben tehát tájékoztatni kell a termelő- és a fogyasztó-közönseget. Részletezve második kérdését, jelzi, hogy a gabonamonopólium terve régen hallatszik, a mellett egész pozitív hírek merülnek fel a gabonafogyasztási adó tervéről. Ez utóbbit valóságos katasztrófának tartaná nemcsak a termelőre, hanem a fogyasztóra nézve is. Ottlik Iván államtitkár első sorban a gabonamonopóliumra és a gabonafogyasztási adóra vonatkozó kérdésekre kíván nyilatkozni. Kijelenti, hogy az illetékes tényezők komolyan egyikkel sem foglalkoznak. Nem tartja szükségesnek itt fejtegetni, hogy a kormány miért nem adhatja ki intézkedéseinek köréből a fogyasztás ellátásának intézését. Itt tulajdonképpen védekezési háború folyik a kiéheztetési politika ellen. Ez kötelezettségeket is ró reánk, mert nemcsak a magunk ellátásáról kell gondoskodnunk. Mindezek igen beható tárgyalásokat igényeltek, mert nemcsak a magunk ellátásáról volt szó, itt szóba jön a fegyveres erő, s a belfogyasztási igényeinek fedezésén felül a monarchia másik államának, sőt bizonyos mértékig még a szövetséges Németország igényeinek fedezéséhez való lehető hozzájárulás. A maximális árak fentartására szükség van, az árak mértékének megállapítása önkényt értendőleg függ a termés nagyságától és az ebből fedezendő szükséglet mértékétől.

Rubinek Gyula igazgató előadó a folyó évi termés értékesítésével foglalkozván, sajnálatosnak tartja, hogy a kormány még máig sem foglalt állást és a legteljesebb bizonytalanság uralkodik ezen a téren. Megemlékezik a zöldhitelek kérdéséről, annak a késedelmes és nehézkes elintézéséről, majd behatóan ismerteti a zavarokat, melyek a hadifogyók igénybevétele körül felmerültek. Az előterjesztést beható vita követte. Somsich Andor abban az irányban sürget felterjesztést a kormányhoz, hogy a kivitelre

szánt gabona liszt alakjában menjen ki és a korpa itthon maradjon, gróf Zselénski Róbert sürgeti, hogy az aratás utáni maximális árak a gazdaközönseggel mielőbb közöltessenek. Részt vettek még a vitában Osztroluczky Miklós, Matta Árpád, Koppély Géza, dr. Schléizinger Gyula, gróf Almássy Imre, Elek Ernő, Szalay Géza, Bernát István, Bolla Mihály és még többen. Miután még Ottlik Iván államtitkár adott némely kérdésben felvilágosítást, Bujanovics Sándor összegezte annak eredményét, a melyből kifolyólag feliratot fog intézni az OMGE a kormányhoz a Rubinek Gyula előadó javaslatára értelmében, ezenkívül Somsich Andor javaslatára értelmében feliratban fogja kérni az OMGE, hogy a maximális árakban egyenlítettessen ki a fokozott termelési költségeket. Ezenkívül a mutatkozó egyéb kérdésekben is meg fogja tenni az egyesület a szükséges lépéseket. Végül felkéri az elnök Ottlik Iván államtitkárt, hogy a megnyitkozott óhajokról tájékoztassa a minisztert.

Aratási szabadság. Az aratási munkák biztosítása céljából, mint már ismeretes, a hadvezetőség szabadságot fogja a fegyverben álló gazdáknak és a gazdasági munkásoknak a műveleteknél ideiglenesen nélkülözhető részét. A szabadság módjára nézve a hadügyminiszter úgy határozott, hogy első sorban az önálló gazdákat és ezek hozzátartozóit, majd a mezőgazdasági munkásokat is fogják szabadságot, utóbbiakat csak abban az esetben, ha esetleg a mezőgazdasági munkára alkalmasak és te munkák a fegyveres szolgálatra való alkalmasságukat nem veszélyeztetik. A szabadságolást a szabadságoláshoz maguknak kell rapporton kérniük. Az önálló gazdák csak saját birtokukra kapnak szabadságot, a munkások oda, a hol utoljára dolgoztak. A szabadság általában tizenegyre napra szól, a melybe méltányos esetekben az utazás idejét nem számítják bele. A törvényhatóságok és előjáróságok kötelesek lesznek a csendőrség bevonásával szigorúan ellenőrizni, vajjon a szabadságolt legénység valóban a kérdéses aratási munkát látja-e el. A hadügyminiszter a szabadságoláshoz ezen módján kívül még arról is gondoskodott, hogy az aratási munkák céljából a községek vagy földbirtokosok kívánságára munkáscsoportok bocsáttassanak rendelkezésre. Az ilyen munkáscsoportok kiadását a törvényhatóságoknak kell kérnie a területén működő, illetve a legközelebbi állomásparancsnokságnál. Egy-egy csoport egy erélyes és megbízható altiszt vezetése alatt husz emberből áll. A szabadságoltak a szabadság idejére is, még pedig előre, megkapják zsoldjukat és ellátásuk pénz-egyenértékét; a munkáscsoportok szintén kapnak zsoldot és ellátási költséget s ezenkívül az igénybevevő hatóságoktól, illetve földbirtokosoktól a helyi viszonyoknak megfelelő munkabér-pótlékot is.

A magyar gabona Ausztriában. A háboru előtti időszakban következetesen érvényesült az az álláspont, hogy mezőgazdasági termelésünket védelmeztük a külföldi behozattal szemben. Mostanában itt-ott kezdik hangoztatni azt az álláspontot, hogy legalább is egy átmeneti időre a mezőgazdasági vámvédelem politikája engedjen merev fölfogásból. Az alábbi felhivatalos közleményben is az a legérdekesebb, hogy többi között a vámkülföldi behozatok eszméje is megcsendül benne.

Wienből írják: A fogyasztóközönsegek érdekében megvédésére alakult hadibizottság tegnap foglalkozott az új termés biztosításának kérdésével és egyhangúan elhatározta, hogy szorgalmazni fogja a gabonamonopólium létesítését, a kenyérmagvak zár alá vételét és a kenyérmagokkal és burgonyával bevetett terület haladéktalan összeírását. Szükségesnek tartja, hogy tárgyalásokat kezdjenek a magyar kormánnyal, hogy az is hasonló intézkedést léptessen életbe, s ez által a magyar kenyérmag és örlemény behozatalt olyan mértékben biztosítsák, a mely az öt évi behozatal átlagának az idei termés figyelembevétele mellett megfelel. Szükségesnek tartotta a gyűlés, hogy a német kormánnyal is megállapodás jöjjön létre, hogy ez által a vámkülföldről való behozatal közösen szerveztessék és a két birodalom kölcsönös forgalma szabályozva legyen. Az értekezlet által elfogadott határozati javaslat végül követeli, hogy a háboru tartamára mindennemű élelmiszer kivitelét tiltás meg.

A hadsereg és a tavaszi mezőgazdasági munkák. Csak a minap emlékeztünk meg róla, hogy a hadvezetőség a fegyverben

álló földműveseknek, mezőgazdasági gépkezelőknek és fűtőknek az aratási munkák idejére való szabadságolásával milyen nagy mértékben mozdítja elő a termés betakarításának lehetőségét. Most pedig az elmúlt tavaszi mezőgazdasági munkákban való katonai közreműködés kedvező eredményéről számolhatunk be. A máramarosi főispánnak a kormányhoz fölterjesztett jelentéséből ugyanis az tűnik ki, hogy hála a katonai parancsnokságok gondoskodásának, a mellyel a beszántás céljaira nagy számban bocsátottak fogatokat a lakosság rendelkezésére és osztottak ki harcoképtelenné vált lovakat, nemcsak hogy az összes szántóföldek vannak bevetve, de a bevetett terület egyes helyeken még a tavalyit is fölülmulja. A főispán különben a lakosság és főleg a nők és gyermekek, szinte erejüket meghaladó szorgalmát és buzgalmát is kiemelte.

Az idei termés értékesítése dolgában az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület Zselénski Róbert gróf elnök és Vásárhelyi József igazgató-elnök elnöklésével tartott gyűlésen, Ipolyi Keller Iván ügyvezető-titkár előterjesztése alapján a következő megállapodásra jutott: Az egyesület szükségesnek tartja a gabonatermesnek a termelők részéről leendő, kötelező, önkéntes bejelentését. Az Országos Gazdasági Bizottság továbbra is fentartandó volna, azonban az értékesítés lebonyolításának megkönnyítése és gyorsítása céljából szükségesnek tartaná az egyesület ezen országos bizottságnak a decentralizálását oly formán, hogy azzal kapcsolatosan vármegyéenként helyi bizottságok alakíttatnának. Ezeknek a helyi bizottságoknak lenne feladata kijelölni azokat a megyebeli gabonakereskedőket, a kiket, mint megbízható egyéneket, az Országos Gazdasági Bizottság részére szükséges gabonamennyiség bevásárlásával meg kellene bízni. A gabona árát illetően az egyesület szükségesnek tartaná a jelenlegi maximális ár fentartását, mert habár a búzából jó termés ígérkezik, de viszont a tavaszi (árpa, zab és tengeri) fejlődése jelenlegi stádiumában még nem nyújt biztos garanciát vérmes reményre. A maximális ár vármegyéenként lenne megállapítandó. A termelők ösztönzése céljából augusztus 15-ig a maximális áron felül bizonyos premium, augusztus 15-től szeptember végéig pedig a maximális ár volna fizetendő. Azontul a raktározás, sulyapadás és kamatköltség fedezése céljából a maximális ár havonként 40 vagy 50 fillérrel volna emelendő. A gabona átvétele és kifizetése lehetőleg gyorsan eszközöltessék s a hol ez nem volna lehetséges, ott szükségesnek tartja az egyesület, hogy a termelő eladott gabonájára megfelelő előleget kapjon. Szükségesnek tartaná az egyesület a liszt árának a maximálisát is, még pedig lehetőleg a szövetséges államokkal egyöntetűen s ezzel kapcsolatosan az örleli költség redukálását, mely célból óhajtott volna, hogy a szövetséges államok részére fentartott kontingens is liszt alakjában vitessék ki az országból. Végül az állattartás nehézségének redukálása céljából szükségesnek tartaná az egyesület, hogy a malmok összes korpatermelvényüket a vármegyei requiráló-bizottságoknak adják át meghatározott áron, a melyek azoknak forgalombahozatalát az Országos Gazdasági Bizottság utasításai alapján, egyes szövetségek és megbízható cégek útján teljesítenék. A gyűlés végén jelentést tett az elnökség még arról, hogy az egyesület részéről kérelmeztessék a minisztériumnál, miszerint a requirált tengeriért a gazdák ugyanazt az árat kapják, a mit az önként följánlott mennyiségért kaptak, továbbá, hogy gondoskodás történjék a rekvirált tengerinek még az aratás kezdete előtt való átvételéről és hogy a júniusban átvételre kerülő tengeriért egy koronával, illetve 50 fillérrel drágább árat kapjanak a gazdák, mint a májusban átvett tengeriért.

Magveszteség a cséplésnél. Ország Róbert, a Magyar Bank és Keresk. r.-t. egyik igazgatója érdekes és meglepő adatokkal mutat rá egyik újabb tanulmányában arra az elhárítható károsodásra, a mely a magyar termést évről-évre szokta érni. Ország igazgató arra mutat rá, hogy a hibás cséplőgépek használata folytán évenként mintegy egy millió mázsa a magyar termés vesztesége, a mi a mostani gabonaárát véve alapul, 37 millió károsodásnak felel meg. A tanulmánynak fönti megállapítása, a melyre a szerző szakszerű becslés alapján jutott, oly problémát vet föl, a mellyel foglalkozni a háboru helyzettel kapcsolatban kétszeresen fon-

tos. Ország Róbert abból a statisztikai adatokból indul ki, hogy a magyar mezőgazdaság 24 százalékát kitevő nagy üzemek mintegy 19.5 millió mázsa gabonát szoktak termelni, a minék a normális kicsépléséhez 6000 cséplőgép szükséges. A középüzemek 16.2 millió mázsa termése 8000 cséplőgépet, végül a kisüzemek 25.6 millió mázsa termése 16 000 gépet igényel. Mindezekon kívül évente mintegy 20 millió mázsa gabonát járgányokkal, kézi cséplőkkel, lóval vagy más még primitívebb módon csépelik ki. E szerint géppel történő cséplés alá az ország terméséből mintegy 61 millió mázsa gabona esik. Am a rendelkezésre álló 30.000 gépből mintegy harmad része régi, elhanyagolt szerkezetű, a mely a gyakorlati tapasztalat szerint mintegy 5 százalék szemvesztéssel dolgozik. A tanulmányozás szerint e hibás gépek mintegy 56 millió beruházást tennének szükségessé, a mit azonban a cséplésnél évente elérhető 36.7 millió koronás megtakarítás gyorsan amortizálna. A fölvetett probléma mindenestre érdemes arra, hogy behatóbb tanulmány és gyakorlati megítélés tárgya legyen.

Pestvármegye Gazdasági Egyesülete 15-én délután tartotta az évi rendes közgyűlését, Keglevich Gábor gróf egyesületi elnök vezetésével, a ki visszapillantást vetett a megnyitó beszédében az elmúlt esztendőre. Megemlítette, hogy amár a mezeimunkás-elemek igen nagy része hadba vonult, a gazdasági teendő csak nagyon csekély részben szenvedett hátramaradást. Ennek eredménye, hogy Pestmegyében a legszebb terméskilátás mutatkozik. Utána Magyar Kázmér ügyvezető igazgató és Zsivánovits Béla titkár terjesztette elő a múlt évről szóló jelentést, valamint a jövő esztendei munkatervet és költségelőirányzatot. Az egyesületnek 61 gazdaköre működik s megalapított 19 tejszövetkezetet és 22 állatbiztosítószövetkezetet. Az állam részéről tenyészállatok beszerzésére adott nagy összeghez az egyesület 1150 koronával járult. Díjazta a községi apaállatok gondozóit. Szarvasmarhadíjazást három községben, lódi-díjazást két községben tartott. Burgonyanemesítés céljából 400 q koránérő burgonyát osztott ki. Az indítványok során kimondták, hogy a főváros közéletének az érdekében Budapest környékén kertészeti telepeket kell alakítani, a melyekben a fölügyeletet a Pestmegyei Gazdasági Egyesület teljesíti. A mezeimunkáskérdésre vonatkozó eszmecsere során Fazekas Ágoston alispán azt javasolta, hogy a megyében az elitéteket föl kell használni. Május 90 ilyen elitelt ember dolgozik a szántóföldeken. Ezenkívül több mint 3000 külföldi illetőségű internált ember van a vármegyében, a kik örömmel vállalkoznak mezei munkára. Elfogadták Ráday Gedeon gróf főispánnak azt a javaslatát, hogy intézzenek fölterjesztést a kormányhoz az iránt, hogy a marhaállomány kiméltése céljából a borjúlevágás engedelmét korlátozza és ezt a tilalmat terjesszék ki nemcsak a fehér- és tarkafajú, hanem a bivalyborjúkra is. Végül újból megalakították a vezető-tisztikart. Elnökké ismét egyhanguan Keglevich Gábor grófot választották; alelnökké Teleki József grófot, Hajós József, Darányi Béla dr és Fazekas Ágostont. A fölügyelőbizottság tagjai a régiek maradtak, valamint a szakbizottságok elnökei is.

Zólyom megye mezőgazdasága. Besztercebányáról. A szárazság még tart ugyan, különösen a vármegye déli részében, de Zólyomtól északra az állapot lényegesen javult, mert ott több napon eső volt. A breznóbányai járásban az állapot nemcsak kielégítő, hanem határozottan jó.

A gazdasági munkák és a hadifoglyok. Félhivatalosan írják: A gazdasági érdekek a legmesszebbmenő támogatásban részesüljenek, a honvédelmi miniszter a hadügyminiszterrel egyetértően akként intézkedett, hogy ily munkák elvégzésére hadifoglyok magánosok részére kétszázon aluli, még pedig már harminczas vagy ennél nagyobb munkáscsoportokban kiadásának, ha az őrizetről maga a munkaadó gondoskodik. Ily esetekben az eljárást is egyszerűbbé tették, a mennyiben harmincztól kétszázig terjedő főből álló munkáscsoportok kiadásáért közvetlenül a cs. és kir. katonai parancsnokságok (hadtestparancsnokság) intézkedhetnek s ennél fogva a kérvények is közvetlenül a terület szerint illetékes katonai parancsnoksághoz nyújtandók be. A kétszáznál nagyobb munkáscsoportok azonban, mint eddig, ezentul is az

illetékes főispánok útján a honvédelmi, illetve a hadügyminisztertől kérelmezendők. A részletes rendelkezéseket a hatóságok már megkapták.

A nedves gabona szárítása. Még a mostanihoz hasonló száraz időjárás mellett is igen fontos volna a gabonát egy turnuson át szárítóberendezésen keresztül vezetni. Kiépített raktár-berendezése nincs az országnak és nagyobb mennyiségnek ilyképpen kezelése, szembeállítva azzal a ténnyel, hogy a szabadforgalom meg van bénítva, a nedvesség elleni védekezés nagy nehézségbe fog ütközni. A legtöbb aggodalom a termelők részéről ezideig erre nézve hangzott el.

A jellemző német előrelátás számításba veszi az időjárás minden alakulását és védekezik ellene. Mint nekünk Berlinből írják, a német hadi gabonatársaság körlevelet küldött szét, melyben figyelmeztet arra, hogy a jelenlegi száraz és érlelő tavasz után az aratási időben hosszú esős időszak szokott következni. Az a komoly kötelesség, hogy most minden szem gabonát meg kell menteni a togyasztás céljára, azt diktálja, hogy a nedves gabonát rögtön a szárítótelepekre szállítsák el. A szárítóintézetek tekintet nélkül arra, hogy a békében minő üzemet folytattak. Tanuljunk a németektől!

Diákok a mezőgazdaság szolgálatában. A Gazdaszövetség írja: A legszorgosabb gazdasági munkák teljesítésénél bizony igen hasznos és jelentős szolgálatokat tehet az ezer meg ezer fiatal erő, a mely mostanában szabadulni fog az iskola padjairól. Nem arra gondolunk, hogy az iskolából szabadult diákokat a kik alig várják a boldog vakációt, hogy a tanulás, a szellemi foglalkozás fáradalmait kikapcsolhassák, most meg testi munkával tulterheljük. Nem, csupán arra gondolunk, hogy mérsekelt gazdasági munka nemhogy ártalmára volna az ifjúság-testi fejlődésének, ellenkezőleg csak edzőleg, fejlesztőleg hatna a fiatal szervezetekre. Szellemüknek, idegzetüknek jótékony pihentetésével járna és az ország termelésének oly mérhetetlen hasznot hozna, a melyet a mai súlyos körülmények között nem is tudunk kellőleg megítélni.

A rokkant mezőgazdasági munkások érdekében. A Kisjenői Főhercegi Uradalom Haszonbérlete Részvénytársaság Libits Adolf főhercegi jószágkormányzó elnökletével tartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy a társaság által bérelt kisjenői uradalomból 1000 kat. hold mezőgazdasági területet bocsát háboruban megrokkant mezőgazdasági munkások rendelkezésére. A társaság ezt az 1000 holdat, a mely egyforma minőségű termő szántóföld, 100 egyenként 10 kat. holdas parcellára osztja fel és egy-egy telephelyet feles kezelésre 15 évi időtartamra kiad egy-egy oly családos mezőgazdasági munkásnak, a ki a háboru folytán oly mérvben rokkant meg, hogy alkalmazásra többé nem számíthatna. Minthogy természetesen egészen vagyontalan emberek jönnek számba, a kik a gazdálkodás megindításához szükséges gazdasági felszerelés és a lakóház építéséhez szükséges anyag fölött sem rendelkeznek, ennélfogva a társaság a lakóház és istálló megépítéséhez szükséges építési anyagokat, a szükséges holt felszerelést és minden egyes telepesnek két tehenet enged át úgy, hogy a 15 év elteltével az átengedett felszerelés tulajdonjoga is a telepre száll át. Az ezen jelentékeny befektetéshez szükséges tőkét mint a háboru által okozott nyomor enyhítésére szolgáló adományt a Magyar Telepítő és Parcellázó Bank Részvénytársaság bocsátja a haszonbérlet részvénytársaság rendelkezésére.

A burgonyakészletek felhasználása Németországban. Berlinből írják, hogy tekintettel arra, hogy az utolsó megállapítások szerint a szükségesnél jóval nagyobb mennyiségű burgonya áll a fogyasztás rendelkezésére, az illetékes körök elhatározták, hogy az emberi táplálkozásra nem szükséges burgonyamennyiséget részben szárítva, takarmányozási célokra, részben pedig a szesz- és keményítőgyártásnál fogják felhasználni. Hát minálunk mit csinálnak a burgonyafelesleggel?

Magyar burgonyaipar részvénytársaság. Szerdán délelőtt 11 órakor a Magyar telepítő és parcellázó bank r. t. üléstermében alakult meg 800.000 korona teljes befizetett alaptőkével a Magyar burgonyaipar részvénytársaság, a melynek alapszabályszerű rendelkezése a burgonya szárítása, őrlése, burgonyape-

hely és burgonyaliszt előállítására és a burgonya ipari feldolgozása általában. Az alakuló közgyűlésen Ottlik Iván államtitkár elnökölt. A részvénytársaság alaptőkéjének felét a földmívelésügyi miniszter, felét pedig a Magyar telepítő és parcellázó bank r.-t. jegyezte. A társaság nagyszabású ipartelepét az eszedi lóp termelésének előmozdítása céljából Szatmármegyében Börvelyen létesíti és úgy a gyártelep, mint a kapcsolatos mezei vasut megépítését azonnal megkezdi. A társaság igazgatóságába a közgyűlés a következőket választotta meg: Dr. Szomjas Lajos, min. tanácsos (elnök), Kende Zsigmond cs. és kir. kamarás (alelnök), Csaba Adorján főispán, Reusz Andor min. osztálytanácsos, dr. Éber Antal vezérigazgató, dr. Friedmann Ernő műegyetemi tanár, Péchy László igazgatófőmérnök és Bertsch Ottó m. kir. gazdasági szaktanár. A fölügyelő-bizottság tagjaiul dr. Tóth Jenő min. osztálytanácsos (elnök), Makucz Rezső főszámvető, dr. Kürthi Dezső és Révész Alfréd választották meg. Az igazgatóság a társaság műszaki tanácsosául dr. Gara Rezső vegyész mérnököt nevezte ki.

Szőlősgazdák gyűlése. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete gróf Zselénski Róbert v. b. t. t. elnöke alatt kedden tartotta meg rendes évi közgyűlését. Dr. Drucker Jenő igazgató előterjeszti az évi jelentést, mely részletesen beszámol az egyesület múlt évi tevékenységéről. Bernát Béla a jelentés kapcsán felhívja a közgyűlés figyelmét a hordó-kérdésre. Ebben a cikkben az áremelkedés máris százpercentes és jó termés esetén ez még emelkedik. Lónyay Ferencz miniszteri tanácsos kijelenti, hogy a kormány máris tájékozva van a hordó-szükségletről, a mit enyhíteni kíván azzal, hogy a hadseregtől visszaérkező hordókat a termelőknek akarja juttatni. E mellett intézkedett a miniszter, hogy a kincstári erdőben termelt dongafa rendelkezésre álljon, közpinczék készleteivel is hajlandó a miniszter a bajt enyhíteni. A közgyűlés megnyugvással veszi tudomásul a felvilágosításokat. Miután a közgyűlés elintézte a zárszámadásokat, megállapította a költségvetést. Megválasztották az elnökségbe elnökül gróf Zselénski Róbertet, alelnökül Bernát Bélát, Hertelendy Ferenczet, dr. Herczegh Mihályt és dr. Molnár Imrét. Kimerítették a tárgysorozatot, Szeben Bertalan sürgeti, hogy a hadsereg borszükséglete közvetlenül a termelőktől szereztessék be. Hasonló értelemben szól Bernát Béla. Czeiner Nándor jelzi, hogy Beregben a német hadsereg borszükségletét Gulácsy alispán intervenciójára közvetlenül közpincze útján szerezte, még pedig becsületes áron, 120 koronát fizetett hl.-ként a katonaság a borért.

Tizezer métermázsza rézgálicz. A földmívelésügyi minisztérium az egész országban tizezer métermázsza rézgáliczot requiráltatott, melyet a Németországból behozott rézgáliczszal együtt a törvényhatóságok rendelkezésére bocsátanak a szőlősgazdák közt leendő kiosztás végett. Habár a rézgálicz korlátolt mennyisége miatt a termelők összes szükségletét fedezni nem lehetett a requirálás azzal a kétségbevonhatatlan haszonnal járt, hogy nem remélt mennyiségű rézgáliczot ad át a forgalomnak s hogy ezt a rézgáliczot a szőlősgazdák most 1 korona 60 fillérért, tehát körülbelül féláron kapták meg. Junius második felében újabb 3000 mm. rézgálicz fog a minisztérium részére külföldről érkezni, a mely már utban is van. Ezt ugyancsak a törvényhatóságok útján és az eddigi áron fogja a miniszter kiosztani. Megjegyzendő, hogy az a rézgálicz, a melyet a requirálórendelet életbe lépté, tudniillik április 30-ika után hoztak be Magyarországra, sem requirálás, sem maximális ár alá nem esik. Ilyen szabad rézgálicz azóta körülbelül 35 vagon jött be, a melyet az illető importálócégek kilogrammonként 2 korona 30 fillértől 2 korona 50 fillérig hoztak forgalomba. A requirálás és a törvényhatóságok útján mérsekelt áron történt kiosztás tehát az ilyen szabad rézgálicz árának alakulására is előnyös hatással volt, mert a szabad rézgálicz árát is lényegesen csökkentette a requirálás előtti árhoz képest.

Az élelmiczikke árának hanyatlása. A fogyasztás tartózkodása és az árubirtokosok élénkebb kínálata ellanyhitotta a gabonátzsdá iránját. A rizs 15—20, a hüvelyes cikkek ára 10—15 koronával hanyatlott. A burgonya — a melyből feltűnően sok a hibás áru — szintén erősen olcsóbbodott. A nagy irányváltozásnak az adja magyarázatát, hogy az elviselhetetlen

drágaság következményeképpen attól tartanak, hogy rövidesen maximális árakat léptet a kormány az összes táplálkozási cikkre életbe.

A főzelékárak. A földművelésügyi minisztériumhoz a zöldségek árának alakulásáról május 26-tól június 10-ig beérkezett jelentés szerint a főzelékek Torontálban a legolcsóbbak. A jelentés szerint egy kiló zöldbab 80 fillérbe, egy kiló zöldborsó 60 fillérbe, egy kiló idei burgonya 30 fillérbe, egy kiló kalarabé 30 fillérbe, egy kiló sóska 20 fillérbe, egy kiló vöröshagyma 80 fillérbe, egy kiló uborka 40 fillérbe, egy kiló tök 140 fillérbe, egy kiló spárga 120 fillérbe és egy kiló gomba 80 fillérbe kerül. Itt olyan mennyiségben van már főzelék és új burgonya, hogy pl. maga Lovrin és vidéke el tudná hetekre látni a fővárost főzelékkel és burgonyával, ha megfelelő számú vagon állana a termelők rendelkezésére. Ezzel szemben igen drága a főzelék Biharban és Trencsénben. Biharban egy kiló zöldborsó 150 fillér, Trencsénben 200 fillér; a zöldborsó Temesben is 200 fillér, legdrágább azonban Csongrádban, hol 480 fillérbe és Gömörben, hol 240 fillérbe kerül kilója. A zöldbab ára is igen különböző. Legdrágább Kolozs vármegyében, hol 6 korona kilója. Fehérmegyében már »csak« 4 koronába kerül, míg Torontálban már 80 fillér az ára. Az új burgonya ára ugyan csak erősen különböző az egyes megyékben. Zólyomban csak 13 fillér kilója, míg Veszprém és Pest-Pilis-Solt-Kiskunban 60 fillért, Győrben pedig pláne 80 fillért is elkérnek érte. Ugyanilyen óriási árdifferenciákat találunk az összes főzelékeknél, a mi mind azt mutatja, hogy nálunk a főzelékkereskedelem még mindig nincs szervezve. A hol sok terem, ott olcsón kapni és a mit nem birnak elfogyasztani, az ott rothad, a hol kicsiny a termés ott viszont horribilis árakat fizetnek érte. A komoly kereskedelemre ezen a téren még igen sok teendő vár, ép úgy, mint vasutainkra, a melyeknek a főzelékek szállításának meggyorsításával, illetve a vagonok gyors szolgáltatásával kell lehetővé tenniök az ország olcsó főzelékkel való ellátását. Hogy e tekintetben Ausztriában már intézkedtek is, ugyanis a melegebb időszak beálltával a gyümölcs- és főzeléktétel a vasuti szállítás alatt nagy mértékben ki vannak téve az elrothadás

veszélyének. Ausztriában igen helyesen belátták e kérdés fontosságát és ezért a vasuti minisztérium most utasította az összes vasuti igazgatóságokat, hogy gyümölcsküldeményeket, valamint a gyorsan romló főzelékféléket különös gonddal kezeljék és mindent kövessenek el a végből, hogy szállításuk minél gyorsabban legyen eszközölhető. De hogy nálunk történt volna valami, azt nem tudtuk meg semmi úton és módon, tehát valószínűleg maradt minden a régiiben.

Diákvilág: A »Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség« közlönyének háborus különkiadása a hadbavonult diákság számára. Megjelenik a háboru tartamára havonként legalább egyszer. Hadbavonult diákok teljesen ingyen kapják. Másoknak legalább 2 kor. adomány ellenében küldik. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Üllői-ut 16/b. Felelős szerkesztő: Deme László. 1. szám tartalma: Ének a Grániczon, »Mire való ez?« A lélek felszerelése. A háboru és a szexuális kérdés. Hol állasz? Hogyan született ez a lap? Jegyzetek. Ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

A Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség IX-ik nyári gyűlései. Következő helyen és időben lesznek megtartva: Etén (Komárom.) június 16—20. Nagyenyeden (orbói vadászcastély) június 23—27. Debreczen (Nagyerdő) június 27—július 1. Szentendre (polgári iskola) június 30—július 4.

Az Érdekes Ujság. Megjelenik hetenként egyszer, nagyon értékes tartalommal és számos valóban kitűnően sikerült képpel. Ára mindazonáltal nagyon olcsó, mert egyes szám csak 24 fillér, negyedévi előfizetés 2-80 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Vilmos császár-ut 78. Melegen ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

Szilágyi és Diskant miskolci gépgyáros czég kitűnő könyökszerkezetű és víznyomású borsajtóra, valamint legújabb rovátkolt alumínium kuphengerű zuzógépére, felhívjuk olvasóink figyelmét. Kiemelendők különösen a czég által feltalált és készített Kossuth és Hegyalja borsajtók, melyeknél a régi világ fából készített prés zseniálisan egyesítve van a modern technika vívmányaival. A sajtók felső része acél, alsó része faszekeret. Ennélfogva a must sehol sem érintkezik vasrészekkel, hanem csak fával, a mi a must színét, ízét, zamatját nem befolyásolja. A törkölyt nem kell összevagdálni,

harem kisebb darabokban is könnyen ki lehet venni. Az 1901. évi temesvári, az 1902. évi egeri és pozsonyi II. mezőgazdasági, az 1906. évi nagyvárad és az 1907. évi pécsi országos kiállításon, az 1914. évi budapesti nemzetközi borgazdasági kiállításon a czég borsajtói első díjjal, aranyéremmel s diszoklevéllel lettek kitüntetve. A czég ingyenes árjegyzékét kívánatra minden érdeklődőnek megküldi.

Budapesti takarmányvásár.

(IX., ker.) Mester-utca, 1915. évi június hó 18. napján. (A székesfővárosi vásárigazgatóság jelentése a »Gazdasági Lapok« részére.)

Fölhoztak a szokott községekben 114 szekér réti szénát, 9 szekér muhart, 6 szekér zsupszalmát, 34 szekér alomszalmát, — szekér takarmányszalmát, — szekér tengeriszár, és 28 szekér luczerna és zabos-bükköny stb. 500 zsák szecsákát.

A forgalom élénk.
Árak métermázsánként fillérben a következők: réti széna I. r. ó. 1500—1800, réti széna II. r. ó. 800—1400, réti széna csomagolása ———, muhar 1400—1900, zsupszalma 1100—1200, alomszalma 700—800, takarmányszalma ———, tengeriszár ———, zabos-bükköny 1100—1600, lóhere 1200—1600, luczerna 1000—1600, köles ———, sarju ———, szalma szecska 1200—1400.
Összes kocsiszám 196 Összes súly 235.200 kilogramm.

S Z E S Z.

Gyérebb kereslet és nagyobb kínálat folytán a forgalom nem volt kielégítő és csak kisebb tételek kerültek forgalomba, főleg azonnali és június havi szállításra. Kontingens nyersszeszben is élénk volt a kínálat és dacára a maximális áron alóli ajánlatoknak csak igen kevés üzlet létesült, mert vevők tartózkodnak nagyobb vételaktól.

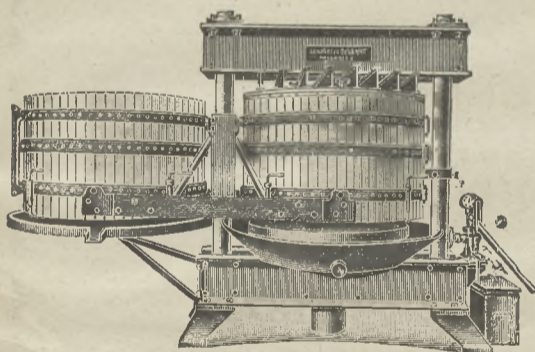
Denaturált szeszben nagyobb a kínálat és a gyérebber kereslet folytán az árak ismét olcsóbban zárnak.

Az árak (maximális) nagyban:

Kontingens nyersszesz adó- és adópót-lék nélkül	190 K*
Kontingens finomított szesz adó- és adópót-lék nélkül	200 »
Adózott finomított szesz	360 »
Exkontingens nyersszesz eczetgyárosok-nak	130 »
Denaturált szesz	125—130 »

* Maximális áron alóli 5—10 kor. olcsóbban is kelt.

Felelős főszerkesztő, kiadótulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

Sajtóink főelőnye:

A must seholsem érintkezik a vasrészekkel! Egyszerű kezelés! Óriási erő kifejtés! A törköly egy darabban és könnyen kivethető! Egy ember által könnyen kezelhető!

1902. országos gazdasági kiállítás, Pozsony, I-ső díj, aranyérem, 1902. Borászati kiállítás Eger: I diszoklevél és aranyérem, 1901. temesvári kiállítás, I-ső díj, diszoklevél, 1906. Nagyvárad: I-ső díj diszoklevél.

BORSAJTÓK

Legjobb rendszerű „Könyök-szerkezetű“, „Kossuth“, „Hegyalja“, „Mabille“ és acélsorós a magyar bortermelők legkedveltebb borsajtói. Legújabb rendszerű, **víznyomású (hidraulikus) kettős kosaru sajtók** nagyüzemi préseléshez.

Borsajtóink az 1907. évi pécsi kiállításon aranyéremmel és diszoklevéllel kitüntetve, 1914-dik évi budapesti nemzetközi borgazdasági kiállításon első díj: aranyérem,

Szőlőzuzók és bogyzók!

Legjobb alumínium kuphengerű szőlőzuzógépek.

SZILÁGYI ÉS DISKANT gépgyára MISKOLCZON.

CLIMAX Nyersolaj magánjárók és lokomobilok

a „wieni“ motorgyár BACHRICH ÉS TÁRSA
betéti társaság vezérképviselőjénél,

WEISZ JÓZSEF

Budapest, VI., Gyár-utca 20. Telefon: 71—01.

Miután a **magánjárók** rendelésre lesznek készítve, **azonnal** kell a rendelést eszközölni, **hogy a cséplési időnyig pontosan szállíthatók legyenek.**

☛ Lokomobilok 5—25 lóerőig raktáron vannak. ☛

Szőlő permetező „CUPRIN“ (kékpor), mely a szőlő permetezéshez ezidőszert az egyedüli jó szer. mennyiségben azonnal raktárról:

HAAS MIKSA butorkereskedő cégnél, **BAJA,**
Attila-utca 8. (Saját ház).

Eladás csak a pénz előzetes beküldése mellett vagy előleg beküldésénél utánvétellel.

Manilla-zsineget

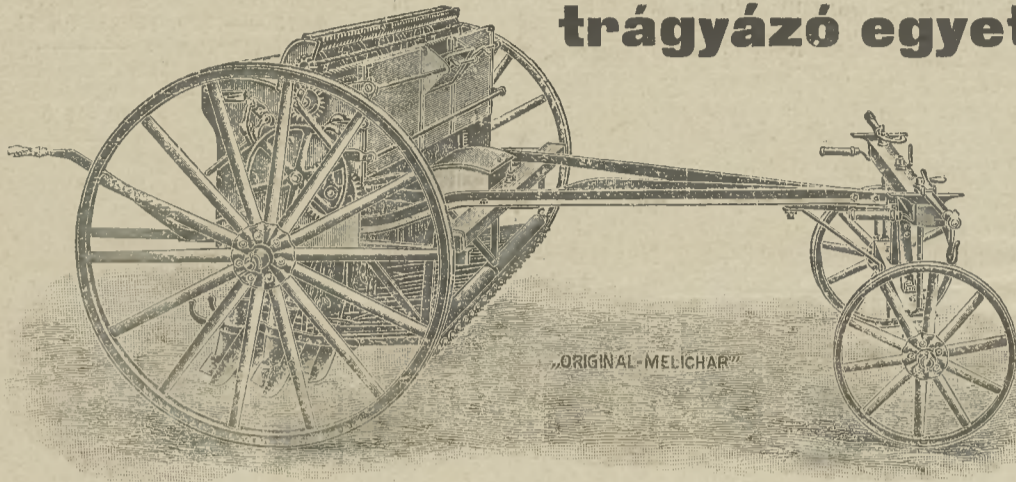
elsőrangú minőségűt, bármilyen mennyiségben szállít a

Magyar Általános Gépgyár R.-T.
Budapest, VI. kerület, Váci-ut 141. sz.

Telefon: 45—15. és 5—27. Sürgőnycim: Mágomobil.

IMPERATOR

**mütrágyaszóróval egyesített sorbavető- és sorba-
trágyázó egyetemes vetőgépeink**

értékes előnyei a jelenlegi
viszonyok mellett különösen
fontosak.

Az e géppel elérhető:
egyenletes vetés,
valamint a
mütrágya sorbavetése

a vetőmag- és mütrágya nagyfoku megtakarítását

eredményezik, miáltal oly mértékben emelik ezen egyesített vető-
gépeink gazdaságos alkalmazását és használhatóságát, hogy az

IMPERATOR

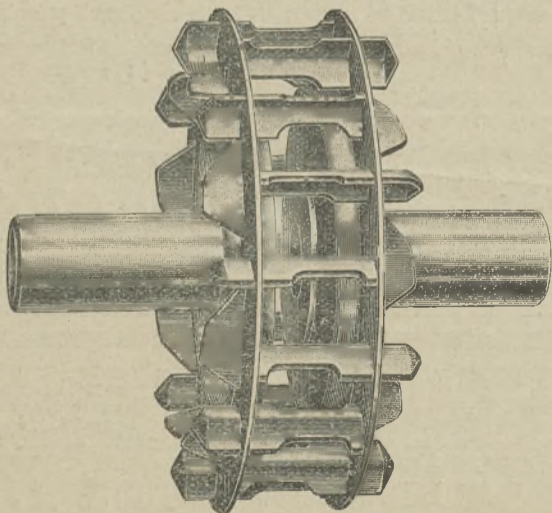
már az első idényben kifizeti magát,
hisz kvalitatív munkateljesítményével

a jó termés oly fontos előfeltételeit biztosítja, melyeknek értékét minden gyakor-
lati gazda kellőképpen értékelni tud.

EREDETI

EREDETI

MELICHAR „UNIKUM DRILL“

sorvetőgépeink szerkezeti egyszerűsége-
gükben rejlő tökéletességüknél és jó mun-
kateljesítményüknél fogva világhírnévre
tettek szert.

Több mint 68,000 eredeti MELICHAR vetőgép üzemben!

Óvakodjunk utánzatoktól!

Érdeklődőknek készséggel küld részletes ábrás leírást:

BÄCHER RUDOLF — MELICHAR FERENCZ.

Magyarországi vezérképviselő:

SZÜCS ZSIGMOND, Budapest, VI., Teréz-körut 26.